

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

XXXIII
XXXIV

ročník
2003

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

VÝBĚR Z ROZHODNUTÍ Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu

OBSAH:

Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 28341/95 ve věci Rotaru versus Rumunsko	2
Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 37928/97 ve věci Stamburk versus Německo	22
Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 37568/97 ve věci Böhmer versus Německo	32
Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 48297/99 ve věci Butkevičius versus Litva	43
Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 47227/99 ve věci Baková versus Slovensko	55

Orac

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

4. května 2000

VĚC ROTARU

(Rozsudek ve věci Rotaru versus Rumunsko)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající jako Velký senát, který tvořili soudci L. Wildhaber, předseda, E. Palmová, A. Pastor Ridruejo, G. Bonello, J. Makarczyk, R. Türmen, J.-P. Costa, F. Tulkensová, V. Strážnická, P. Lorenzen, M. Fischbach, V. Butkevych, J. Casadevall, A.B. Baka, R. Maruste, S. Botoucharová, R. Weberová, ad hoc soudce, jakož i M. de Salvia, tajemník Soudu, po uzavřeném poradě, která se konala ve dnech 19. ledna a 29. března 2000, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Příklad byl postoupen Soudu v souladu s ustanoveními aplikovatelnými před vstupem v platnost Protokolu č. 11 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) a rumunským občanem panem Rotaru (dále jen „stěžovatel“) ve dnech 3. a 29. června 1999 (článek 5 § 4 Protokolu č. 11 a dřívější články 32 § 1 a 47 Úmluvy).

2. Příklad vycházel ze stížnosti (č. 28341/95) proti Rumunsku, podané u Komise dne 22. února 1995 na základě dřívějšího článku 25 Úmluvy.

Stěžovatel tvrdil, že došlo k porušení jeho práva na respektování soukromého života vzhledem ke skutečnosti, že Rumunská zpravodajská služba vlastnila a užívala materiály obsahující informace osobnostní povahy, a k porušení jeho práva na přístup k soudu a jeho práva na právní prostředek nápravy před národním orgánem, který by mohl rozhodnout o jeho žádosti, aby tento materiál byl změněn nebo zničen.

3. Komise prohlásila stížnost za přípustnou dne 21. října 1996. Ve své zprávě ze dne 1. března 1999 (dřívější článek 31 Úmluvy) vyjádřila názor, že byly porušeny články 8 a 13 Úmluvy.

4. Dne 7. července 1999 stanovil výbor Velkého senátu, že o případu by měl rozhodnout Velký senát (ustanovení 100 § 1 Jednacího řádu Soudu). Pan Bîrsan, soudce zvolený za Rumunsko, který se účastnil posuzování případu Komisí, se vzdal svého místa ve Velkém senátu (ustanovení 28 Jednacího řádu Soudu). Proto rumunská vláda (dále jen „Vláda“) jmenovala paní R. Weberovou, aby zde zasedala jako ad hoc soudce (článek 27 § 2 Úmluvy a ustanovení 29 § 1 Jednacího řádu Soudu).

5. Stěžovatel a Vláda předložili své zprávy.

6. Veřejné ústní jednání se konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 19. ledna 2000.

Před Soud předstoupili:

(a) za vládu R. Rizoiuová, zástupkyně, M. Selegean, právní poradce, Ministerstvo spravedlnosti, T. Corlătean, organizační asistent, Stálá delegace Rumunska při Radě Evropy, poradci;

(b) za stěžovatele I. Olteanu, poradce, F. Rotaru, zástupce a syn stěžovatele.
Soud vyslechl vystoupení paní Rizoiouvé, pana Selegeana, pana Olteanu a pana F. Rotaru.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

1. Odsouzení stěžovatele v roce 1948

7. Stěžovatel, který se narodil v roce 1921, byl povoláním právník. V současné době je v důchodu a žije v Bârladu.

8. V roce 1946 po nastolení komunistického režimu odmítl prefekt kraje Vaslui stěžovatele, který byl tehdy studentem, publikovat dvě brožury, „Studentská duše“ a „Protesty“, s odůvodněním, že vyjadřují protivládní nálady.

9. Jelikož s tímto odmítnutím nebyl stěžovatel spokojen, napsal prefektovi dva dopisy, v nichž protestoval proti zrušení svobody projevu novým lidovým režimem. V důsledku těchto dopisů byl dne 7. července 1948 zatčen. Dne 20. září 1948 jej Lidový soud ve Vaslui obžaloval pro urážející chování a odsoudil jej k trestu odnětí svobody na jeden rok.

2. Řízení zahájené podle Legislativního dekretu č. 118/1990

10. V roce 1989 po svržení komunistického režimu byl z podnětu Vlády přijat Legislativní dekret č. 118/1990, který zaručil určitá práva osobám, které byly persekuvovány komunistickým režimem a které se neangažovaly ve fašistických aktivitách (viz níže odstavec 30).

11. Dne 30. července 1990 zahájil stěžovatel řízení před soudem první instance v Bârladu proti Ministerstvu vnitra, Ministerstvu obrany a Krajskému zaměstnaneckému úřadu ve Vaslui, v němž se domáhal toho, aby odsouzení k trestu odnětí svobody, jež se mu dostalo na základě rozsudku z roku 1948, bylo vzato v úvahu při výpočtu délky jeho zaměstnání. Dále pak požadoval, aby mu byl vyplacen tomu odpovídající důchod.

12. Soud vynesl rozsudek 11. ledna 1993. Vycházejí především z výpovědí svědků povolaných stěžovatelem (P. P. a G. D.), z rozsudku z roku 1948 a z podkladů University v Iasi, soud konstatoval, že v letech 1946 až 1949 byl stěžovatel persekuvován z politických důvodů. Proto jeho žalobě vyhověl a přiznal mu náhradu škody ve smyslu Legislativního dekretu č. 118/1990.

13. Jako část své obhajoby v tomto řízení předložilo Ministerstvo vnitra soudu dopis ze dne 19. prosince 1990, který obdrželo od Rumunské zpravodajské služby (Serviciul Roman de Informatii – dále jen „RIS“). Dopis zněl takto:

„V odpovědi na Váš dopis ze dne 11. prosince 1990 se předkládají výsledky našeho sledování Aurela Rotaru, který žije v Bârladu:

(a) během svých studií na fakultě přírodních věd University v Iasi byla výše uvedená osoba členem Sdružení křesťanských studentů, hnutí legionářského typu;

(b) v roce 1946 požádal cenzorský úřad ve Vaslui o povolení publikovat dvě brožury nazvané „Studentská duše“ a „Protesty“, avšak jeho žádost byla zamítnuta kvůli protivládním názorům, které vyjadřovaly;

(c) patřil k mládežnické sekci Národní rolnické strany, jak vyplývá z jeho prohlášení, které učinil v roce 1948;

(d) nemá žádný zápis v trestním rejstříku a navzdory tomu, co tvrdí, nebyl v období, které zmiňuje, uvězněn;

(e) v letech 1946–48 byl několikrát předvolán bezpečnostními službami pro své myšlenky a byl vyslyšen ohledně svých názorů ...“

3. Žaloba na náhradu škody proti RIS

14. Stěžovatel zahájil řízení proti RIS, kde uvedl, že nikdy nebyl členem Rumunského legionářského hnutí, že nebyl studentem na Fakultě přírodních věd University v Iasi, nýbrž na Právnické fakultě, a že některé další informace uvedené v dopise RIS ze dne 19. prosince 1990 jsou falešné a urážející. S odvoláním na ustanovení občanského zákoníku o odpovědnosti za škodu požadoval od RIS náhradu morální škody, kterou utrpěl. Žádal, aby bylo vydáno nařízení, aniž by se odvolával na nějakou konkrétní právní normu, aby RIS změnila nebo zničila spis, obsahující informace o jeho domnělé legionářské minulosti.

15. V rozsudku ze dne 6. ledna 1993 soud první instance v Bukurešti zamítl žalobu stěžovatele s odůvodněním, že zákonná ustanovení o odpovědnosti za škodu neumožňují žalobě vyhovět.

16. Stěžovatel se odvolal.

17. Dne 18. ledna 1994 Krajský soud v Bukurešti konstatoval, že informace o tom, že stěžovatel byl legionářem, je falešná. Žalobu však soud zamítl s odůvodněním, že o RIS nelze tvrdit, že se dopustila nedbalosti, jelikož byla pouze deponentem napadených informací, a že při neexistenci nedbalosti se pravidla o odpovědnosti za škodu neaplikují.

Soud poznamenal, že informace byly shromažďovány státními bezpečnostními službami, které, poté, co byly v roce 1949 zrušeny, je postoupily Securitate (Oddělení pro státní bezpečnost), která je pak postoupila RIS v roce 1990.

18. Dne 15. prosince 1994 zamítl Odvolací soud v Bukurešti stěžovatelovo odvolání proti rozsudku ze dne 18. ledna 1994 těmito slovy:

„... Soud konstatuje, že stěžovatelovo odvolání je špatně odůvodněné. Jako zákonný deponent archivů bývalých služeb státní bezpečnosti postoupila RIS dopisem č. 705567/1990 Ministerstvu vnitra informace týkající se aktivit stěžovatele, když byl universitním studentem, jak byly sestaveny službami státní bezpečnosti. Proto je zjevné, že soudní orgány nemají pravomoc zničit nebo změnit informace obsažené v dopise RIS, která je pouhým deponentem archivů bývalých státních bezpečnostních služeb. Zamítnutím žaloby soudní orgány neporušily ani článek 1 Ústavy ani článek 3 občanského zákoníku, avšak zastavily řízení v souladu s jurisdikčními normami zakotvenými v zákoníku o civilním řízení.“

4. Žaloba na náhradu škody proti soudcům

19. Dne 13. června 1995 podal stěžovatel žalobu na náhradu škody proti všem soudcům, kteří zamítli jeho požadavek na to, aby spis byl změněn nebo zničen. Žalobu opřel o článek 3 občanského zákoníku, upravující odepření spravedlnosti, a o článek 6 Úmluvy. Podle stěžovatele jak Krajský soud, tak i Odvolací soud ve Vaslui odmítly jeho žalobu zaregistrovat.

V této souvislosti podal stěžovatel nedávnou stížnost u Komise dne 5. srpna 1998, která byla zaregistrována pod číslem jednacími 46597/98 a je právě vyřizována před Soudem.

5. Žádost o přezkoumání

20. V červnu 1997 informovalo Ministerstvo spravedlnosti ředitele RIS, že Evropská komise pro lidská práva prohlásila tuto stížnost stěžovatele za přípustnou. V důsledku toho požádal ministr ředitele RIS, aby ještě jednou přezkoumal, zda byl stěžovatel členem legionářského hnutí, a pokud se tato informace ukáže jako nepravdivá, aby o tom informoval stěžovatele s tím, že ten pak bude moci tuto skutečnost použít v jakékoliv žádosti o revizi.

21. Dne 6. července 1997 informoval ředitel RIS ministra spravedlnosti o tom, že informace v dopise z 19. prosince 1990, že stěžovatel byl legionářem, byla nalezena při prohlídce jejích archivů, kde byl nalezen seznam sestavený bezpečnostním úřadem v Iasi, který v položce 165 uváděl, že jistý Aurel Rotaru, „student přírodních věd, byl řadovým členem Sdružení křesťanských studentů, legionářem“. Ředitel RIS uvedl, že seznam byl datován 15. února 1937, a vyjádřil názor, že „jelikož v tento den bylo panu Rotaru pouze 16 let, nemohl být studentem fakulty přírodních věd. Za těchto okolností máme za to, že došlo k politováníhodnému omylu, na jehož základě jsme předpokládali, že pan Aurel Rotaru z Bârladu je tatáž osoba, jaká je uvedena na tomto seznamu jako člen organizace legionářského typu. Detailní průzkum, který provedla naše instituce v krajích Iasi a Vaslui, neposkytl další informace, jež by potvrzovaly, že tato dvě jména se vztahují k též osobě.“

22. Kopie tohoto dopisu byla zaslána stěžovateli, který dne 25. července 1997 požádal Odvolací soud v Bukurešti, aby přezkoumal své rozhodnutí ze dne 15. prosince 1994. Ve svém podání požádal o prohlášení, že hanlivé dokumenty jsou nulitní a neplatné, o jeden lei jako náhradu morální škody a o náhradu všech nákladů a výdajů, které vynaložil od počátku řízení, upravených o inflaci.

23. RIS navrhla, aby žádost o přezkoumání byla zamítnuta, vycházejíc z toho, že ve světle dopisu ředitele RIS ze dne 6. července 1997 se stala bezpředmětnou.

24. V konečném rozhodnutí ze dne 25. listopadu 1997 Odvolací soud v Bukurešti zrušil rozhodnutí ze dne 15. prosince 1994 a žalobu stěžovatele povolil s následujícím odůvodněním:

„Z dopisu Rumunské zpravodajské služby č. 4173 ze dne 5. července 1997 vyplývá, ... že v archivu (číslo regálu 53172, svazek 796, str. 243) existuje seznam, který uvádí jména členů legionářských organizací, kteří nežijí v Iasi, jehož položka 165 obsahuje následující: „Rotaru Aurel - student přírodních věd, řadový člen Sdružení křesťanských studentů, legionář“. Jelikož stěžovateli bylo v době, kdy seznam byl sestaven, 15. února 1937, pouze 16 let a jelikož nenavštěvoval přednášky na Fakultě přírodních věd v Iasi a jelikož vyplývá z následného přezkoumání dokumentů

uvádějících jména členů legionářských organizací, že jméno „Aurel Rotaru“ se neukazuje jako vztahující se k osobě žijící v Bârladu, jejíž personální údaje korespondují s údaji stěžovatele. Rumunská zpravodajská služba soudí, že došlo k politováníhodnému omylu a že stěžovatel není osobou uvedenou na seznamu.

S přihlédnutím k tomuto dopisu Soud má za to, že ve své podobě vyhovuje požadavkům článku 322-5 zákoníku o civilním řízení, takže zcela mění dříve zjištěná fakta. Dokument obsahuje podrobnosti, které nebylo možné předložit v žádném dřívějším stadiu řízení z důvodů, které leží mimo kontrolu stěžovatele.

Za těchto okolností nejsou datum, kdy byla zřízena Securitate, a způsob, jakým byly dřívější bezpečnostní složky organizovány, relevantními faktory. Podobně skutečnost, i když je pravdivá, že Rumunská zpravodajská služba je pouze depozitorem archivů bývalých bezpečnostních služeb, je irelevantní. Rozhodující je skutečnost, že dopis č. 705567 ze dne 19. prosince 1990 od Rumunské zpravodajské služby (vojenská jednotka č. 05007) obsahuje podrobnosti, které se netýkají stěžovatele, takže informace o něm uvedené v tomto dopise jsou nepravdivé a pokud budou zachovány, vážně poškodí jeho úctu a čest.

Ve světle výše uvedeného a v souladu s výše zmíněným zákonným ustanovením je žádost o přezkoumání oprávněná a je třeba jí vyhovět. Z toho plyne, že dřívější rozhodnutí v tomto případě musí být zrušena a že stěžovatelova žaloba, tak jak byla podána, musí být povolena.“

25. Soud nevydal žádné nařízení ohledně škody či nákladů.

II. Relevantní vnitrostátní právo

A. Ústava

26. Relevantní ustanovení Ústavy znějí takto:

Článek 20

„(1) Ústavní ustanovení o právech a svobodách občanů se interpretují a aplikují v souladu se Všeobecnou deklarací lidských práv a s pakty a jinými smlouvami, jichž je Rumunsko smluvní stranou.

(2) V případě rozporu mezi pakty a smlouvami o základních lidských právech, jichž je Rumunsko smluvní stranou, a vnitrostátním právem mají přednost mezinárodní smlouvy.“

Článek 21

„(1) Každý může požádat soud o ochranu svých práv, svobod a zákonných zájmů.

(2) Výkon tohoto práva nebude omezen žádným zákonem.“

B. Občanský zákoník

27. Relevantní ustanovení občanského zákoníku znějí takto:

Článek 3

„Soudce, který odmítne rozhodnout pod záminkou, že zákon mlčí, je nejasný nebo chybný, může být stíhán pro obvinění z odepření spravedlnosti.“

Článek 998

„Každý čin spáchaný osobou, která způsobí škodu jinému, zakládá odpovědnost osoby, jejíž vinou byla škoda způsobena, tuto škodu nahradit.“

Článek 999

„Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil nejen svým vlastním konáním, ale též svým nekonáním nebo svou nedbalostí.“

C. Občanský soudní řád

28. Relevantní ustanovení občanského soudního řádu zní takto:

Článek 322-5

„Žádost o přezkoumání konečného rozhodnutí lze podat, ... jestliže byl druhou stranou zadržén písemný důkaz nebo jej nebylo možné předložit z důvodů, které jsou mimo dosah stran a které jsou odhaleny až po vydání rozhodnutí ... „

D. Dekret č. 31 z roku 1954 o fyzických a právnických osobách

29. Relevantní ustanovení dekretu č. 31 z roku 1954 o fyzických a právnických osobách znějí takto:

Článek 54

„(1) Každý, jehož právo ... na čest, dobrou pověst ... nebo jiné neekonomické právo bylo porušeno, může požádat soud o příkaz zakazující jednání, které porušuje výše uvedená práva.

(2) Podobně každý, kdo byl obětí takového porušování práv, může požádat soud, aby nařídil osobě odpovědné za protiprávní jednání učinit opatření, jež soud pokládá za nezbytné k obnovení jeho práv.“

Článek 55

„Jestliže osoba odpovědná za protiprávní jednání nevykoná ve lhůtě, kterou jí určil soud, co jí bylo nařízeno vykonat k obnovení porušeného práva, může ji soud odsoudit k placení periodické peněžité pokuty státu ... “

E. Legislativní dekret č. 118/1990, ze dne 30. března 1990, o poskytnutí některých práv osobám, které byly pronásledovány z politických důvodů diktátorským režimem zřízeným dne 6. března 1945

30. V rozhodné době zněla relevantní ustanovení Legislativního dekretu č. 118/1990 takto:

Článek 1

„Při stanovení důchodového věku a pro účel výpočtu důchodu a jiných práv odvozených od důchodového věku budou vzata v úvahu tato období: období, během něhož osoba po 6. března 1945 z politických důvodů

(a) byla vězněna na základě rozsudku uloženého konečným soudním rozhodnutím nebo byla ve vazbě během procesu pro politické trestné činy; ...“

Článek 5

„V každém kraji bude vytvořen výbor sestávající z předsedy a nejvýše šesti dalších členů ..., aby ověřil, zda byly uspokojeny požadavky stanovené článkem 1 ...

Předseda musí mít právní kvalifikaci. Ve výboru budou dva zástupci z oblastí zaměstnávání a sociálních věcí a nejvýše čtyři zástupci ze sdružení bývalých politických vězňů a obětí diktatury.“

Článek 6

„Dotčené osoby mohou prokázat, že splňují podmínky stanovené článkem 1 pomocí úředních dokumentů vystavených příslušnými orgány nebo ... jakýchkoliv jiných materiálů, které mají důkazní hodnotu.“

Článek 11

„Ustanovení tohoto dekretu se nevztahují na osoby, které byly odsouzeny pro trestné činy proti lidskosti, nebo na osoby, o nichž bylo prokázáno postupem uvedeným v článku 5 a 6. že se angažovaly ve fašistické činnosti v organizaci fašistického hnutí.“

F. Zákon č. 14, ze dne 24. února 1992, o organizaci a působení Rumunské zpravodajské služby

31. Relevantní ustanovení zákona č. 14, ze dne 24. února 1992, o organizaci a působení Rumunské zpravodajské služby, znějí takto:

Oddíl 2

„Rumunská zpravodajská služba organizuje a vykonává veškerou činnost s cílem shromažďovat, prověřovat a používat informace potřebné k odhalení, zabránění nebo zmaření jakýchkoliv činností, které z hlediska zákona ohrožují národní bezpečnost Rumunska.“

Oddíl 8

„Rumunská zpravodajská služba má právo držet a využívat jakékoliv vhodné zdroje s cílem zajistit, prověřit, utřídit a uchovat informace ohrožující národní bezpečnost, jak stanoví zákon.“

Oddíl 45

„Všechny interní dokumenty Rumunské zpravodajské služby budou tajné, budou uchovány v jejích vlastních archívech a bude možné do nich nahlížet pouze se souhlasem ředitele.

Dokumenty, údaje a informace patřící Rumunské zpravodajské službě budou zveřejněny až čtyřicet let poté, co byly archivovány.

Rumunská zpravodajská služba převezme všechny archívy, které patřily bývalým zpravodajským službám působícím na rumunském území, s cílem je držet a využívat.

Národné bezpečnostní archívy bývalé Securitate budou zveřejněny až čtyřicet let po přijetí tohoto zákona.“

G. Zákon č. 187, ze dne 20. října 1999, o přístupu občanů k osobním spisům, které o nich vedla Securitate, přijatý za účelem odhalení povahy této organizace jako politického policejního sboru

32. Relevantní ustanovení zákona č. 187, ze dne 20. října 1999, který nabyl účinnosti dne 9. prosince 1999, znějí takto:

Oddíl 1

„(1) Všichni rumunští občané a všichni cizinci, kteří získali rumunskou státní příslušnost počínaje rokem 1945, mají právo prohlédnout si spisy, které o nich vedly orgány Securitate ... Toto právo bude vykonatelné na základě žádosti a umožní, aby spis sám o sobě byl prohlédnut a aby byly činěny kopie kteréhokoliv dokumentu v něm založeného nebo vztahujícího se k jeho obsahu.

(2) Kromě toho každá osoba, o níž je veden spis, z něhož vyplývá, že byla pod dohledem Securitate, bude mít právo na základě žádosti zjistit identitu agentů nebo spolupracovníků Securitate, kteří pořizovali dokumenty pro spis.

(3) Pokud zákon nestanoví jinak, práva stanovená v odst. 1 a 2 budou poskytnuta přeživším manželům a příbuzným zemřelé osoby, a to až do druhého stupně včetně.“

Oddíl 2

„(1) Za účelem poskytnout právo přístupu k informacím veřejného zájmu budou mít všichni rumunští občané ..., média, politické strany, ... právo na informace, ... jestliže některá z osob působících v níže uvedených funkcích nebo usilujících o jejich získání byla agentem nebo spolupracovníkem Securitate:

- (a) prezident Rumunska;
- (b) člen parlamentu nebo senátu; ...

Oddíl 7

„K provedení tohoto zákona bude vytvořena Národní rada pro studium archivů Securitate ... (dále jen „Rada“) se sídlem v Bukurešti.

Rada bude autonomním orgánem s právní subjektivitou a bude podléhat dohledu parlamentu. ...“

Oddíl 8

„Radu bude tvořit kolegium o jedenácti členech.

Členové kolegia Rady budou jmenováni parlamentem na návrh parlamentních skupin, a to v souladu s politickým složením obou komor ... na funkční období šesti let a budou moci být jednou opětovně zvoleni.“

Oddíl 13

„(1) Osoby oprávněné podle tohoto zákona mohou v souladu s odstavcem 1 požádat Radu,

- (a) aby jim dovolila nahlédnout do spisů, ... které o nich vedla Securitate do 22. prosince 1989;
- (b) aby jim pořídila z ... těchto spisů kopie ...;

(c) aby jim vystavila osvědčení o členství nebo nečlenství v Securitate a o tom, zda s ní spolupracovaly či nikoliv;

Oddíl 14

„(1) Obsah osvědčení podle oddílu 13 odst. 1 písm. c) bude možno napadnout u kolegia Rady ... „

Oddíl 15

„(1) Právo na přístup k informacím veřejného zájmu bude možné vykonat na základě žádosti zaslané Radě. ...

(4) V odpovědi na žádost podle odst. 1 prověří Rada údaje, jež má k dispozici, bez ohledu na jejich formu, a ihned vydá osvědčení ... “

Oddíl 16

„(1) Každá osoba oprávněná podle tohoto zákona nebo osoba, ohledně které bylo vyžádáno přezkoumání, může u kolegia Rady napadnout osvědčení vydané podle oddílu 15. ...
Proti rozhodnutí Rady lze podat odvolání ... k odvolacímu soudu ... “

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Předběžné námítky Vlády

A. Status stěžovatele jako poškozené osoby

33. Ve svém prvním podání vláda uvedla, stejně jako to již učinila před Komisí, že stěžovatel již nemůže tvrdit, že je „poškozenou“ osobou ve smyslu článku 34 Úmluvy. Vláda upozornila na to, že stěžovatel vyhrál svůj případ u Odvolacího soudu v Bukurešti, protože tento soud ve svém rozsudku ze dne 25. listopadu 1997 prohlásil za neplatné podrobnosti uvedené v dopise Rumunské zpravodajské služby ze dne 19. prosince 1990, a podle názoru vlády pocházelo jediné porušení práv stěžovatele z tohoto dopisu.

V každém případě, pokračovala vláda, má nyní stěžovatel možnost zahájit řízení zavedené zákonem č. 187 ze dne 20. října 1999, které mu poskytuje záruky požadované Úmluvou k ochraně jeho práv.

34. Stěžovatel požádal Soud, aby pokračoval ve svém posuzování případu. Argumentoval tím, že okolnosti, které zavdaly podnět ke stížnosti, se po rozhodnutí ze dne 25. listopadu 1997 zásadně nezměnily. Za prvé pouhé uznání, poté co Komise rozhodla otázku přípustnosti, že došlo k chybě, nemohlo znamenat adekvátní odškodnění za porušení Úmluvy. Za druhé stěžovatel stále neměl přístup ke svému tajnému spisu, který byl nejen archivován u RIS, ale ta jej také používala. Proto není vyloučeno, že i po rozhodnutí ze dne 25. listopadu 1997 mohla RIS používat informaci, že stěžovatel byl údajně legionářem, jakož i jakoukoliv jinou informaci z jeho spisu.

35. Soud připomíná, že pokud jde o pojem „poškozená osoba“, může jednotlivce za určitých okolností o sobě prohlašovat, že je poškozenou osobou na základě pouhé existence tajných opatření nebo legislativy umožňující tajná opatření, aniž by musel tvrdit, že takováto opatření byla skutečně použita proti němu (viz rozsudek ve věci Klass a ostatní v. Německo ze dne 6. září 1978, Serie A č. 28, str. 18,

§ 34). Kromě toho „rozhodnutí nebo opatření příznivé pro stěžovatele v zásadě nepostačuje k tomu, aby jej zbavilo statusu »poškozené osoby«, pokud vnitrostátní orgány buď výslovně, nebo co do podstaty nepřiznaly a poté nenahradily porušení Úmluvy (viz rozsudek ve věci Amuur v. Francie ze dne 25. června 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-III, str. 846, § 36).

36. V daném případě Soud poznamenává, že stěžovatel napadl vedení tajného rejstříku obsahujícího informace o jeho osobě, jehož existence byla veřejně odhalena během soudního řízení. Soud má za to, že z tohoto titulu mohl stěžovatel tvrdit, že je poškozenou osobou z důvodu porušení Úmluvy.

Soud rovněž poznamenává, že v rozsudku ze dne 25. listopadu 1997 Odvolací soud v Bukurešti konstatoval, že podrobnosti uvedené v dopise ze dne 19. prosince 1990 ohledně údajného faktu, že stěžovatel byl legionářem, jsou nepravdivé v tom smyslu, že se pravděpodobně týkají někoho jiného se stejným jménem, a prohlásil je za neplatné. Vycházejí z toho, že lze mít za to, že tento rozsudek do určité míry přiznal stěžovateli kompenzaci z toho titulu, že informace existující v jeho spisu se ukázaly jako nepravdivé, zastává Soud názor, že taková kompenzace je pouze částečná a v každém případě ve světle judikatury nepostačující k tomu, aby jej zbavila statusu poškozené osoby. Nezávisle na předchozích úvahách, zda je stěžovatel poškozenou osobou v důsledku vedení tajného spisu, upozorňuje Soud zejména na následující aspekty.

Informace, že stěžovatel byl údajně legionářem, je stále uvedena ve spisech RIS a v příslušném spise zatím nebyl zmíněn rozsudek ze dne 25. listopadu 1997. Kromě toho odvolací soud nevyjádřil názor – a nebyl k tomu oprávněn – ke skutečnosti, že RIS byla rumunskou legislativou zmocněna vést a užívat spisy založené dřívějšími zpravodajskými službami, které obsahovaly informace o stěžovateli. Klíčovou stížností předloženou Soudu stěžovatelem bylo, že vnitrostátní právo nestanoví s dostatečnou přesností způsob, jímž má RIS vykonávat svou činnost, a že neposkytuje občanům účinný právní prostředek nápravy před národními orgány.

A konečně pak Odvolací soud v Bukurešti ve svém rozsudku ze dne 25. listopadu 1997 nerozhodl o požadavku stěžovatele na náhradu morální škody a na úhradu nákladu a výdajů.

37. Pokud jde o zákon č. 187 ze dne 20. října 1999, na který se Vláda odvolala, má Soud za to, s přihlédnutím k okolnostem tohoto případu, že tento zákon není relevantní (viz níže odstavec 71).

38. Soud dospívá k závěru, že stěžovatel může o sobě tvrdit, že je „poškozenou osobou“ ve smyslu článku 34 Úmluvy. Námitka proto musí být zamítnuta.

B. Vyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy

39. Vláda rovněž uvedla, že stížnost je nepřijatelná pro nevyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy. Argumentovala tím, že stěžovatel měl právní prostředek nápravy, který nevyužil, a to žalobu opírající se o dekret č. 31/1954, o fyzických a právnických osobách, podle něhož může soud nařídít jakékoliv opatření, jímž zabrání protiprávnímu jednání směřujícímu proti dobré pověsti dotčené osoby.

40. Soud poznamenává, že existuje úzká vazba mezi argumentem Vlády k tomuto bodu a meritem stížností předložených stěžovatelem podle článku 13 Úmluvy. Proto Soud připojuje tuto námitku k meritům případu.

II. Údajné porušení článku 8 Úmluvy

41. Stěžovatel si stěžoval na to, že RIS může kdykoliv použít informace o jeho soukromém životě, přičemž některé z nich jsou nepravdivé a hanlivé. Uvedl, že byl porušen článek 8 Úmluvy, který stanoví toto:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

A. Aplikovatelnost článku 8

42. Vláda popřela, že článek 8 je aplikovatelný, s odůvodněním, že informace v dopise RIS ze dne 19. prosince 1990 se netýkají stěžovatelova soukromého života, nýbrž jeho veřejného života. Tím, že se rozhodl angažovat se v politické činnosti a nechal zveřejnit brožury, se stěžovatel vzdal svého práva na „anonymitu“, která je vlastní soukromému životu. Pokud jde o vyšetřování policií a o trestní rejstřík, jedná se o veřejné informace.

43. Soud připomíná, že archivování informací týkajících se soukromého života jednotlivce spadá pod rozsah článku 8 § 1 (viz rozsudek ve věci *Leander v. Švédsko* ze dne 26. března 1987, Serie A č. 116, str. 22, § 48).

Respektování soukromého života musí také zahrnovat do jisté míry právo vytvářet a rozvíjet vztahy s jinými lidskými bytostmi: kromě toho neexistuje žádné odůvodnění pro zásadu vyloučit činnosti profesionální či obchodní povahy z pojmu „soukromý život“ (viz rozsudky ve věci *Niemitz¹⁾ v. Německo* ze dne 16. prosince 1992, Serie A č. 251-B, str. 33, § 29 a ve věci *Halford²⁾ v. Spojené království* ze dne 25. června 1997, Reports 1997-III, str. 1015–16, § 42–46).

Soud již dříve zdůraznil, že tato široká interpretace koresponduje s interpretací Úmluvy Rady Evropy o ochraně jednotlivců při automatickém zpracování osobních údajů, která vstoupila v platnost dne 1. října 1985 a jejímž účelem je „zajistit ... každému jednotlivci ... respektování jeho práv a základních svobod a zejména jeho práva na soukromí s přihlédnutím k automatickému zpracování údajů o jeho osobě“ (článek 1), přičemž osobní údaje se definují jako „všechny informace týkající se identifikovaného nebo identifikovatelného jednotlivce“ (viz *Amann³⁾ v. Švýcarsko /GC/, č. 27798/95, § 65, ECHR 2000-II).*

Kromě toho veřejné informace mohou spadat pod rozsah soukromého života, jsou-li systematicky shromažďovány a uchovávány ve spisech vedených státními orgány. To platí o to víc tam, kde se takové informace týkají vzdálené minulosti některé osoby.

¹⁾ Viz výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit VIII/1996, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 13710/88, str. 10.

²⁾ Viz výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit XIV/1998, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 20605/92, str. 21.

³⁾ Viz výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit XXXI/2002, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 27798/95, str. 2.

44. V tomto případě Soud poznamenává, že dopis RIS ze dne 19. prosince 1990 obsahoval různé informace o životě stěžovatele, zejména o jeho studiu, o jeho politické činnosti a jeho trestním rejstříku, přičemž některé z nich již byly shromážděny před více než padesáti lety. Podle názoru Soudu takovéto informace, jsou-li systematicky shromažďovány a uchovávány ve spise vedeném agenty státu, spadají pod rozsah pojmu „soukromý život“ ve smyslu článku 8 § 1 Úmluvy. Tím spíše je tomu tak v daném případě, jelikož některé z těchto informací byly prohlášeny za nepravdivé a mohou poškodit dobrou pověst stěžovatele.

Proto se na tento případ článek 8 vztahuje.

B. Soulad s článkem 8

1. Zda existovalo zasahování

45. Podle vyjádření Vlády musely být nejdříve splněny tři podmínky, než bylo možné říci, že došlo k zasahování do práva na respektování soukromého života: musely být shromažďovány informace o dotčené osobě; tyto informace musely být použity; pro dotčenou osobu muselo být nemožné tyto informace vyvrátit. Avšak v daném případě jak ke shromažďování, tak k použití k informacím týkajících se stěžovatele došlo před tím, než Rumunsko ratifikovalo Úmluvu. Pokud jde o údajnou nemožnost informace vyvrátit, Vláda tvrdila, že naopak stěžovatel měl možnost nepravdivé informace vyvrátit, avšak ten nevyužil vhodných právních prostředků nápravy.

46. Soud upozorňuje, že jak shromažďování informací týkajících se práv jednotlivce státním orgánem, tak jejich použití a odmítnutí poskytnout příležitost, aby byly vyvráceny, znamená zasahování do práva na respektování soukromého života garantovaného článkem 8 § 1 Úmluvy (viz následující rozsudky: ve věci *Leander v. Švédsko* citovaný výše, str. 22, § 48 a ve věci *Kopp v. Švýcarsko*, ze dne 25. 3. 1998, Reports 1998-II, str. 540, § 53).

V tomto případě je z dopisu RIS ze dne 19. prosince 1990 naprosto jasné, že RIS uchovávala informace o soukromém životě stěžovatele. Zatímco tento dopis je nesporně staršího data než vstup v platnost Úmluvy pro Rumunsko dne 20. června 1994, Vláda neuvedla, že RIS přestala zadržovat informace o soukromém životě stěžovatele po tomto datu. Soud rovněž poznamenává, že po tomto datu byly některé informace použity, například v souvislosti se žádostí o přezkoumání, na jejímž základě bylo přijato rozhodnutí ze dne 25. listopadu 1997.

Jak uchovávání těchto informací, tak i jejich použití, což bylo spojeno s odmítnutím poskytnout stěžovateli příležitost je vyvrátit, znamenaly zasahování do jeho práva na respektování jeho soukromého života garantovaného článkem 8 § 1.

2. Oprávněnost zasahování

47. Zásadní otázkou je, zda takto konstatované zasahování je oprávněné z hlediska paragrafu 2 článku 8. Jelikož tento paragraf upravuje výjimku k právu garantovanému Úmluvou, je třeba jej interpretovat úzce. I když Soud uznává, že zpravodajské služby mohou legitimně existovat i v demokratické společnosti, připomíná, že pravomoc tajně sledovat občany lze tolerovat z hlediska Úmluvy pouze, pokud je striktně nezbytná pro zabezpečení demokratických institucí (viz výše citovaný rozsudek ve věci *Klass a ostatní v. Německo*, str. 21, § 42).

48. Nemělo-li být v rozporu s článkem 8, muselo být takové zasahování „v souladu se zákonem“, sledovat legitimní účel podle § 2 a dále být nezbytné v demokratické společnosti k dosažení tohoto účelu.

49. Vláda uvedla, že daná opatření byla v souladu se zákonem. Zmiňované informace RIS odhalila v souvislosti s postupem stanoveným legislativním dekretem č. 118/1990, jehož účelem bylo poskytnout náhradu osobám stíhaným komunistickým režimem. Podle ustanovení článku 11 tohoto legislativního dekretu nebylo možné zaručit žádnou náhradu osobám, které se angažovaly ve fašistické činnosti.

50. Podle vyjádření stěžovatele vedení a používání spisu o jeho osobě nebylo v souladu se zákonem, jelikož vnitrostátní právo není dostatečně přesné, aby informovalo občany, za jakých okolností a podmínek mají státní orgány právo vést informace o jejich soukromém životě a používat je. Kromě toho vnitrostátní právo neobsahuje žádné záruky proti zneužití.

51. Komise usoudila, že vnitrostátní právo nedefinuje s dostatečnou přesností okolnosti, za nichž může RIS archivovat, uvolňovat a používat informace týkající se soukromého života stěžovatele.

52. Soud připomíná svou ustálenou judikaturu, podle níž výraz „v souladu se zákonem“ nejen vyžaduje, aby napadené opatření mělo určitý základ ve vnitrostátním právu, nýbrž že odkazuje i na kvalitu daného zákona a že vyžaduje, aby byl přístupný pro dotčené osoby a aby jeho účinky byly předvídatelné (z poslední doby viz výše citovaný rozsudek ve věci *Amann v. Švýcarsko*, § 50).

53. V daném případě Soud poznamenává, že článek 6 zákonného dekretu č. 118/1990, na který se Vláda odvolávala jako na základ napadeného opatření, dává každému jednotlivci možnost prokázat, že splňuje požadavky pro to, aby mu byla poskytnuta určitá práva, a to prostřednictvím úředních listin vystavených příslušnými orgány nebo prostřednictvím jiných materiálů, jež mají důkazní hodnotu. Toto ustanovení však nestanoví způsob, jakým může být takovýto důkaz získán, a nedává RIS žádné právo shromažďovat, uchovávat nebo uvolňovat informace o soukromém životě osoby.

Proto musí Soud určit, zda zákon č. 14/1992, o organizaci a působení RIS, na který se Vláda rovněž odvolala, poskytuje právní základ pro tato opatření. V této souvislosti Soud poznamenává, že daný zákon opravňuje RIS ke shromažďování, uchovávání a používání informací ohrožujících národní bezpečnost. Soud má pochybnosti ohledně významu informací vedených o stěžovateli pro národní bezpečnost. Nicméně Soud připomíná, že přísluší především vnitrostátním orgánům, zejména soudům, aby vykládaly a aplikovaly vnitrostátní právo (viz výše citovaný rozsudek ve věci *Kopp v. Švýcarsko*, str. 541, § 59), a poznamenává, že ve svém rozsudku ze dne 25. listopadu 1997 Odvolací soud v Bukurešti potvrdil, že RIS legálně uchovávala tyto informace jako depozitor archivů bývalých bezpečnostních služeb.

Za těchto okolností může Soud učinit závěr, že uchovávání informací o soukromém životě stěžovatele mělo základ v rumunském právu.

54. Pokud jde o přístupnost zákona, Soud pokládá tento požadavek za uspokojený vzhledem k tomu, že zákon č. 14/1992 byl publikován v Úředním věstníku Rumunska dne 3. března 1992.

55. Pokud jde o požadavek předvídatelnosti, Soud připomíná, že pravidlo je „předvídatelné“, jestliže je formulováno s dostatečnou přesností, aby umožnilo kterémukoli jednotlivci – v případě potřeby po příslušné poradě – regulovat své chování. Soud zdůraznil důležitost tohoto pojmu ve vztahu k tajnému sledování následujícím způsobem (viz rozsudek ve věci Malone v. Spojené království ze dne 2. srpna 1984, str. 32, § 67 a opětovně ve výše citovaném rozsudku ve věci Amann v. Švýcarsko, § 56):

„Soud by rád připomněl své stanovisko, že spojení »v souladu se zákonem« neznamená pouhý zpětný odkaz na vnitrostátní právo, ale že se týká i kvality »zákona« a vyžaduje, aby byl kompatibilní s právním státem, jak je výslovně uvedeno v preambuli k Úmluvě ... Toto spojení tudíž implikuje, a to vyplývá z předmětu a účelu článku 8, že musí existovat určitá míra právní ochrany ve vnitrostátním právu proti svévolným zásahům státních orgánů do práv garantovaných odstavcem 1 ... Zejména tam, kde se pravomoc exekutivy vykonává tajně, je riziko svévole evidentní ... Jelikož praktické provádění opatření ohledně tajného sledování komunikace nemůže být přezkoumáváno dotčeným jednotlivcem nebo širokou veřejností, odporovalo by právnímu státu pro volnou úvahu poskytnutou legálně exekutivě, kdyby bylo vymezeno v termínech neomezené pravomoci. Proto musí zákon vymežit rozsah každé volné úvahy povolené příslušným orgánům a způsob jejího výkonu s dostatečnou jasností, s přihlédnutím k legitimnímu účelu daného opatření, aby byla jednotlivci poskytnuta adekvátní ochrana proti svévolnému zasahování.“

56. „Kvalita“ právních norem, které se na daný případ vztahují, musí být tudíž přezkoumávána, a to zejména za tím účelem, aby bylo možné se ujistit, zda vnitrostátní právo stanoví s dostatečnou přesností podmínky, za nichž RIS může uchovávat a používat informace týkající se soukromého života stěžovatele.

57. V této souvislosti Soud poznamenává, že oddíl 8 zákona č. 14/1992 stanoví, že informace ohrožující národní bezpečnost mohou být shromažďovány, zaznamenávány a archivovány v tajných spisech.

Žádné ustanovení vnitrostátního práva však nestanoví limity výkonu této pravomoci. Například vnitrostátní právo nedefinuje druh informací, které smějí být zaznamenávány, kategorie lidí, proti nimž mohou být přijata taková opatření jako shromažďování a uchování informací, okolnosti, za nichž mohou být taková opatření přijata, nebo jaké se mají sledovat postupy. Obdobně zákon nestanoví stáří uchovávaných informací nebo dobu, po kterou smějí být uchovávány.

Oddíl 45 dává RIS právo převzít do úschovy a používat archivy, které patřily bývalým zpravodajským službám působícím na rumunském území, a povoluje inspekci dokumentů RIS se souhlasem ředitele.

Soud poznamenává, že tento oddíl neobsahuje žádné explicitní, detailní ustanovení týkající se osob oprávněných nahlížet do spisů, povahu spisů, postup, který je třeba sledovat, nebo způsob, jak takové informace používat.

58. Soud rovněž poznamenává, že ačkoli oddíl 2 zákona zmocňuje příslušné orgány k povolování zásahů nezbytných k prevenci a potlačování hrozeb národní bezpečnosti, důvod umožnění takových zásahů není stanoven s dostatečnou přesností.

59. Soud musí být také přesvědčen, že existují přiměřené a účinné záruky proti zneužití, jelikož systém tajného sledování určený k ochraně národní bezpečnosti s sebou nese riziko podryvání či dokonce bourání demokracie z důvodu její ochrany (viz výše citovaný rozsudek ve věci Klass a ostatní v. Německo, § 49–50).

Aby byly systémy tajného sledování slučitelné s článkem 8 Úmluvy, musí obsahovat záruky stanovené zákonem, které se aplikují na dohled nad činností příslušných služeb. Postupy dohledu musí co nejvěrněji respektovat hodnoty demokratické společnosti, zejména právní stát, který je výslovně zmíněn v preambuli k Úmluvě. Právní stát znamená, inter alia, že zasahování orgánů exekutivy do práv jednotlivce má být podrobena účinnému dohledu, který by normálně měl být vykonáván justicí, přinejmenším jako poslední instancí, jelikož soudní kontrola skýtá nejlepší záruky nezávislosti, nestrannosti a řádného postupu (viz výše citovaný rozsudek ve věci Klass a ostatní, str. 25–26, § 55).

60. V tomto případě Soud poznamenává, že rumunský systém shromažďování a archivování informací neskýtá takové záruky, že zákon č. 14/1992 nepředvídá žádný postup pro dohled, ať už jde o opatření, která se již provádějí, či do budoucna.

61. Za těchto okolností má Soud za to, že vnitrostátní právo neupravuje dostatečně jasně rozsah a způsob výkonu relevantní volné úvahy svěřené veřejným orgánům.

62. Soud dospívá k závěru, že uchovávání a používání informací o soukromém životě stěžovatele ze strany RIS nebylo „v souladu se zákonem“, což postačuje k tomu, aby bylo založeno porušení Úmluvy. Kromě toho tato skutečnost v daném případě brání Soudu v tom, aby zkoumal legitimitu účelu sledovaného nařízenými opatřeními a aby rozhodl o tom, zda byla – za předpokladu, že tento účel byl legitimní – „nezbytná v demokratické společnosti“.

63. V důsledku toho došlo k porušení článku 8.

III. Údajné porušení článku 13 Úmluvy

64. Stěžovatel uvedl, že neexistence právního prostředku nápravy před národním orgánem, který by mohl rozhodnout o jeho žádosti o zničení spisu obsahujícího informace o jeho osobě a o změně nepřesných informací, odporuje rovněž článku 13, který stanoví:

„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmlouvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

65. Vláda tvrdila, že stěžovateli se dostalo zadostiučinění rozsudkem ze dne 25. listopadu 1997, jímž byly podrobnosti obsažené v dopise RIS ze dne 19. prosince 1990 prohlášeny za neplatné. Pokud jde o zničení nebo o změnu informací ve spisu vedeném RIS, Vláda má za to, že stěžovatel si nevybral vhodný právní prostředek nápravy. Mohl podat žalobu na základě dekretu č. 31 z roku 1954, jehož článek 54 § 2 zmocňuje soud nařít jakékoli opatření k obnovení porušeného práva, v daném případě práva na jeho čest a dobrou pověst.

Vláda dále upozornila na to, že v současné době se mohl stěžovatel opřít o ustanovení zákona č. 187 z roku 1999 upravující inspekci spisu vedeného o jeho osobě ze strany Securitate. Na základě oddílů 15 a 16 tohoto zákona mohl stěžovatel napadnout nepravdivost informací uvedených v jeho spise.

66. Podle názoru Komise se Vládě nepodařilo prokázat, že v rumunském právu existuje právní prostředek nápravy, který je účinný v praxi stejně jako v právu a který by byl umožnil stěžovateli, aby si stěžoval na porušení článku 8 Úmluvy.

67. Soud připomíná, že vždy konsistentně interpretoval článek 13 jako ustanovení vyžadující právní prostředek nápravy ve vnitrostátním právu pouze ohledně křivd, které lze pokládat za „žalovatelné“ ve smyslu Úmluvy (viz například věc Cakici v. Turecko /GC/, č. 23657/94, § 112, ECHR 1999-IV). Článek 13 zaručuje na vnitrostátní úrovni dosažitelnost právního prostředku nápravy k vynucení podstaty práv a svobod podle Úmluvy, ať už jsou zajištěny jakoukoliv formou ve vnitrostátním právním řádu. Tento článek tudíž vyžaduje ustanovení o vnitrostátním právním prostředku nápravy umožňujícím „příslušnému národnímu orgánu“ jednak se zabývat podstatou stížnosti týkající se Úmluvy a jednak zajistit vhodnou podporu, i když smluvní státy mají určitou volnost, pokud jde o způsob, jímž zajišťují konformitu se svým závazkem podle tohoto ustanovení. Právní prostředek nápravy musí být „účinný“ v praxi stejně jako v právu (viz Wille v. Lichtenštejnsko /GC/, č. 28396/95, § 75, ECHR 1999-VII).

68. Soud konstatuje, že stěžovatelova stížnost, že RIS vedla informace o jeho soukromém životě s cílem je archivovat a používat v rozporu s článkem 8 Úmluvy, byla nesporně „žalovatelná“. Stěžovatel měl tudíž právo na vnitrostátní právní prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy.

69. „Orgán“ zmíněný v článku 13 nemusí být nutně ve všech instancích soudním orgánem v úzkém smyslu. Avšak pravomoci a procesní záruky, jimiž tento orgán disponuje, jsou relevantní při určení, zda právní prostředek nápravy před ním je účinný (viz výše citovaný rozsudek ve věci Klass a ostatní, str. 30, § 67).

Kromě toho, pokud jde o tajné sledování, musí být mechanismus objektivního dohledu dostatečný tak dlouho, pokud zůstávají opatření tajná. Teprve když jsou opatření vyražena, musí být právní prostředky nápravy k dispozici jednotlivci (ibid., str. 31, § 70-71).

70. V daném případě Vláda tvrdila, že stěžovatel mohl podat žalobu na základě článku 54 dekretu č. 31/1954. Podle názoru Soudu nelze tuto připomínku akceptovat.

Za prvé Soud poznamenává, že článek 54 dekretu upravuje obecnou žalobu u soudů určenou k ochraně nehmotných práv, která byla protiprávně porušena. Avšak Odvolací soud v Bukurešti ve svém rozsudku ze dne 25. listopadu 1997 uvedl, že RIS je vnitrostátním právem zmocněna uchovávat informace o stěžovateli, které mají původ ve spisech bývalých zpravodajských služeb.

Za druhé Vláda neprokázala existenci vnitrostátního rozhodnutí, které by v této věci založilo precedens. Nebylo proto prokázáno, že by takovýto právní prostředek nápravy byl účinný. Za těchto okolností musí být předběžná námitka Vlády zamítnuta.

71. Pokud jde o mechanismus upravený zákonem č. 187/1999, pak za předpokladu, že rada jím předvídaná je vytvořena, Soud poznamenává, že ani ustanovení, na něž se odvolává žalovaná Vláda, ani žádná jiná ustanovení tohoto zákona neumožňují napadnout zadržování informací o soukromém životě osoby státními orgány nebo nepravdivost těchto informací. Mechanismus dohledu vytvořený v oddílech 15 a 16 se týká pouze odhalení informací o totožnosti některých spolupracovníků a agentů Securitate.

72. Soud nebyl informován o žádném jiném ustanovení rumunského práva, které umožňuje napadnout zadržování informací o soukromém životě stěžovatele zpravodajskými službami nebo vyvrátit nepravdivost takovýchto informací.

73. Proto Soud dospívá k závěru, že stěžovatel se stal obětí porušování článku 13.

IV. Údajné porušení článku 6 Úmluvy

74. Stěžovatel si stěžoval, že odmítnutím soudu posoudit jeho žádosti o úhradu nákladů a škod došlo k porušení jeho práva na soud v rozporu s článkem 6 Úmluvy, který stanoví:
„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... projednána ... soudem“

75. Vláda se k tomu nevyjádřila.

76. Komise se rozhodla posoudit tuto stížnost z hlediska obecnějšího závazku uloženého státním článkem 13, poskytujícího účinný právní prostředek nápravy a umožňujícího podávat stížnosti na porušování Úmluvy.

77. Soud konstatuje, že nezávisle na stížnosti zkoumané výše neexistoval žádný právní prostředek nápravy, který by připouštěl žádost o změnu nebo zničení spisu obsahujícího informace o stěžovateli, což tento rovněž požadoval od Odvolacího soudu v Bukurešti, a i když legálně podal žádost o úhradu škod a nákladů, soud v této věci nerozhodl při svém revizním rozsudku ze dne 25. listopadu 1997.

78. Nelze pochybovat o tom, že požadavek stěžovatele na náhradu morální škody a nákladů byl civilní povahy ve smyslu článku 6 § 1 a že Odvolací soud v Bukurešti měl jurisdikci jej projednat (viz rozsudek ve věci *Robins v. Spojené království* ze dne 23. září 1997, Reports 1997-V, str. 1809, § 29).

Proto se Soud domnívá, že neposouzení tohoto požadavku odvolacím soudem porušilo právo stěžovatele na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 § 1 (viz rozsudek ve věci *Ruiz Torija v. Španělsko* ze dne 9. prosince 1994, Serie A č. 303-A, str. 12, § 30).

79. Proto byl rovněž porušen článek 6 § 1 Úmluvy.

V. Aplikace článku 41 Úmluvy

80. Stěžovatel požadoval spravedlivé zadostiučinění podle článku 41 Úmluvy, který stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

81. Stěžovatel požadoval 20 000 000 000 lei (ROL) jako náhradu morální újmy, způsobené diskreditací související s veřejným odhalením falešných a hanlivých informací o jeho osobě a s několikaletým odmítáním státních orgánů uznat omyl a napravit jej.

82. Vláda tento požadavek odmítla, neboť jej shledala nepřiměřeným, zejména když stěžovatel neuplatnil tento požadavek před vnitrostátními soudy.

83. Soud upozorňuje na svou ustálenou judikaturu v tom smyslu, že pouhá skutečnost, že stěžovatel neuplatnil svůj požadavek na náhradu škody před vnitrostátním soudem, neznamená, že Soud musí zamítnout tyto požadavky jako již neopodstatněné, aniž by zakládaly překážku přípustnosti (viz rozsudek ve věci *De Wilde, Ooms a Versyp v. Belgie* ze dne 10. března 1972 /článek 50/, Serie A č. 14, str. 10, § 20). Dále Soud v tomto případě poznamenává, a to na rozdíl od tvrzení Vlády, že stěžovatel požadoval před domácími soudy náhradu morální újmy, kterou utrpěl, a to ve formě symbolické náhrady jeden lei, a že tomuto požadavku rumunské soudy nevyhověly.

Dále Soud poznamenává, že Odvolací soud v Bukurešti prohlásil údajně hanlivé informace za neplatné, čímž částečně vyhověl stížnostem stěžovatele. Soud však má za to, že stěžovatel skutečně musel utrpět morální újmu, a to s ohledem na existenci systému tajných spisů odporujícího článku 8, na neexistenci právního prostředku nápravy, na neexistenci spravedlivého projednání a také s ohledem na skutečnost, že uplynulo několik let, než soud konstatoval, že má jurisdikci prohlásit hanlivé informace za neplatné.

Soud se proto domnívá, že dané skutečnosti měly za následek vážné zasahování do práv pana Rotaru a že částka 50 000 franků (FRF) mu bude spravedlivou náhradou za utrpěnou morální újmu. Tato částka bude převedena na rumunské lei kursem aplikovatelným v den úhrady.

B. Náklady a výdaje

84. Stěžovatel požadoval úhradu 38 000 000 ROL, a to v následujícím rozdělení:

(a) 30 000 000 ROL odpovídajících nákladům vynaloženým při vnitrostátním řízení, zahrnujícím 20 000 000 za cestovné a stravné v souvislosti s návštěvami Iasi a Bukurešti a 10 000 000 ROL za nejrůznější výdaje (známky, telefonní hovory, fotokopie, atd.);

(b) 8 000 000 ROL odpovídajících výdajům vynaloženým před orgány Úmluvy, zahrnujícím 6 000 000 ROL za překlady a administrativní výdaje, 1 250 000 za cestovné a výdaje mezi Bârladem a Bukureští a 1 000 000 za francouzská víza pro syna stěžovatele.

85. Vláda pokládala tuto částku za přemrštěnou, zejména proto, že stěžovatel požadoval rozsudek, aniž by využil všechna vnitrostátní řízení.

86. Soud připomíná, že aby mohly být náklady zahrnuty do částky přiznané podle článku 41 Úmluvy, musí být prokázáno, že byly skutečně a nutně vynaloženy a že byly přiměřené co do výše (viz, mimo jiné, Nikolova⁴⁾ v. Bulharsko /GC/, č. 31195/96, § 79, ECHR 1999-II). V této souvislosti je třeba připomenout, že Soud může stěžovateli přiznat nejen náklady a výdaje vynaložené před strasbourskými institucemi, nýbrž i náklady a výdaje vynaložené před vnitrostátními soudy za prevenci a za nápravu porušování Úmluvy, shledané Soudem (viz Van Geyselghem v. Belgie /GC/, č. 26103/95, § 45, ECHR 1999-I).

87. Soud konstatuje, že stěžovatel nebyl před vnitrostátními soudy zastoupen, že předložil svůj vlastní případ Komisi a že byl v řízení před Soudem zastoupen při jednání. Soud rovněž konstatuje, že Rada Evropy vyplatila panu Rotaru částku 9759,72 FRF z titulu právní pomoci.

Soud přiznává plnou částku požadovanou stěžovatelem, tj. 13 450 FRF, sníženou o částku dříve vyplacenou Radou Evropy. Rozdíl se vyrovná v rumunských lei kursem aplikovatelným v den vyrovnání.

C. Úroky z prodlení

88. Soud pokládá za vhodné aplikovat zákonnou úrokovou sazbu aplikovatelnou ve Francii v den přijetí tohoto rozsudku, tj. 2,74 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. Zamítá jednomyslně předběžnou námitku Vlády, že stěžovatel již není poškozenou osobou;

2. Spojuje jednomyslně s meritem předběžnou námitku Vlády o nevyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy a zamítá ji jednomyslně po posouzení meritu;

3. Potvrzuje šestnácti hlasy proti jednomu, že byl porušen článek 8 Úmluvy;

4. Potvrzuje jednomyslně, že byl porušen článek 13 Úmluvy;

5. Potvrzuje jednomyslně, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;

6. Potvrzuje jednomyslně, že

(a) žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli do tří měsíců částku 50 000 (padesát tisíc) francouzských franků jako náhradu morální újmy a částku 13 450 (třináct tisíc čtyři sta padesát) francouzských franků jako náhradu nákladů a výdajů, sníženou o částku 9759,72 (devět tisíc sedm set padesát devět francouzských franků, sedmdesát dva centimů), která bude převedena na rumunské lei kursem aplikovatelným v den vyrovnání;

(b) prosté úroky o roční sazbě 2,74 % budou splatné po uplynutí výše zmíněných tří měsíců až do vyrovnání;

---

⁴⁾ Viz výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - přílohový sešit XIX/1999, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 31195/96, str. 24.

7. Zamítá jednomyslně zbytek stěžovatelovy žádosti o spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 4. května 2000.

Michele DE SALVIA
tajemník

Luzius WILDHABER
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

17. října 2002

VĚC STAMBUK

(Rozsudek ve věci Stambuk versus Německo)

Evropský soud pro lidská práva – Třetí sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako Senát, který tvořili soudci I. Cabral Barreto, předseda, G. Ress, L. Caflisch, P. Küris, R. Türmen, H.S. Greveová a K. Traja, jakož i V. Berger, tajemník sekce, po uzavřené poradě, která se konala 22. listopadu 2001 a 26. září 2002, vynesl posledně uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č. 37928/97) proti Spolkové republice Německo, předložená Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle znění dřívějšího článku 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) německým občanem panem Miro Stambukem (dále jen „stěžovatel“) dne 30. srpna 1997.

2. Německá vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena panem K. Stoltenbergem, ministerským radou. Stěžovatel byl zastoupen panem M. Kleine-Kosakem, advokátem vykonávajícím praxi ve Freiburgu.

3. Stěžovatel tvrdil, že disciplinární sankce použité proti němu za spolupráci na novinovém článku týkajícím se náplně jeho práce porušily jeho právo na svobodu projevu, zaručené článkem 10 Úmluvy.

4. Stížnost byla předána Soudu dne 1. listopadu 1998, když nabyl platnosti Protokol č. 11 Úmluvy (článek 5 § 2 Protokolu č. 11).

5. Stížnost byla přidělena Čtvrté sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu).

6. K 1. listopadu 2001 změnil Soud složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Případ byl přidělen nově složené Třetí sekci.

7. Rozhodnutím ze dne 22. listopadu 2001 prohlásil Soud stížnost za oprávněnou.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

8. Stěžovatel se narodil roku 1943 a žije v Blaubeurenu.

9. Dne 25. října 1995 udělil Okresní disciplinární soud pro praktické lékaře stěžovateli, očnímu lékaři, pokutu ve výši 2000 německých marek (DEM) za porušení zákazu reklamy

podle relevantních ustanovení Pravidel profesionálního chování praktických lékařů badensko-württemberské lékařské komory a Zákona o lékařských komorách.

10. V jejich smyslu zjistil disciplinární soud, že stěžovatel vykonával lékařské zákroky pomocí laserové techniky. V domě, v němž se nacházely jeho ordinace, provozovala stěžovatelova manželka laserové kosmetické centrum. V květnu 1994 novinářka ze Schwäbische Zeitung slečna K. navštívila po předchozí domluvě stěžovatele v jeho ordinaci a hovořila s ním na téma jeho nové laserové operační techniky. Mimoto byl stěžovatel vyfotografován na svém pracovním místě. Dne 26. září byl ve zmíněných novinách zveřejněn článek podepsaný slečnou K. s titulkem „Rohovka pod palbou – laser navrácí dokonalý zrak. V Blaubeurenu je už po tři roky používána fotorefraktivní keratotomie – operační rizika jsou nízká – náklady jsou z části hrazeny pojišťovny.“ V článku bylo mimo jiné uvedeno, že stěžovatel podle vlastního tvrzení operoval pomocí laserové techniky již více než 400 pacientů se špatným zrakem, že v žádném z případů nebyla nutná následovná korektivní opatření a že úspěšnost zákroku je stoprocentní. Článek dále obsahuje stěžovatelův výrok, že dlouhodobý úspěch každého zákroku závisí na zkušenosti daného lékaře a na výběru pacientů. Článek byl doplněn fotografií o rozměru 12x9 cm zobrazující stěžovatele, jak ukazuje na monitor svého počítače. Fotografie byla doplněna komentářem: „Při „mappingu“ vidí Dr. Miro Stambuk na obrazovce svého počítače, zda pacient může být operován pomocí laseru.“

11. Disciplinární soud došel k závěru, že stěžovatel svým chováním porušil oddíl 25 odst. 2 a oddíl 27 Pravidel profesionálního chování praktických lékařů (viz níže odst. 20). V souladu s oddílem 25 odst. 2 by praktický lékař neměl povolit publikaci článků týkajících se jeho profesionálních aktivit, doplněných obrázky, uvádějících jeho jméno a fotografii a majících reklamní charakter. V souladu s oddílem 27 je spolupráce praktického lékaře na tvorbě publikací informačního charakteru pro tiskové médium přípustná pouze tehdy, omezují-li se tyto publikace na objektivní informace a nejsou-li osoba ani činnost praktického lékaře prezentovány formou reklamy. V případě rozhovorů pro tisk se od praktického lékaře požaduje chování v souladu s pravidlem „objektivní odpovědnosti“.

12. Podle výroku soudu nerespektoval stěžovatel tato pravidla, když v článku zdůraznil skutečnost, že léčil více než 400 pacientů se stoprocentním úspěchem. Údajně tím směřoval ke zdůraznění výjimečnosti vlastní osoby. Toto bylo potvrzeno jeho poznámkou o vlastní profesionální zkušenosti. Stejně tak se za povolenou hranici objektivní informace nachází velká fotografie, na níž je stěžovatel zobrazen v lékařském plášti před svým počítačem, která spolu s textem zdůrazňujícím stěžovatelovy profesionální schopnosti měla za cíl prezentovat stěžovatele jako zvlášť zkušeného lékaře. Stěžovatel měl jednat s reportérkou o objektivním charakteru článku a o velikosti fotografie tak, aby byly v souladu se zákazem reklamy.

13. Odvolací disciplinární soud pro praktické lékaře ve Stuttgartu zamítl dne 15. června 1996 stěžovatelovo odvolání. Odvolací soud potvrdil skutečnosti zjištěné okresním soudem a jejich právní zdůvodnění.

14. Odvolací soud zvážil zvláště zákaz spolupráce s tiskem za podmínky, že publikované materiály mají reklamní charakter, a to za uplatnění oddílu 25 odst. 1 Pravidel profesionálního chování praktických lékařů, zakazujícího inzerci. Žádné méně restriktivní opatření nebylo k dispozici. Znění článku mohlo být prostředkem k zakrytí jeho reklamního charakteru, čímž by se dal obejít zákaz inzerce.

15. S ohledem na okolnosti rozhovoru a celkové pojetí článku zvážil odvolací soud i skutečnost, že stěžovatel nejen umožnil zveřejnění článku, jehož obsah je více než pouhou objektivní informací o určité operační technice, ale že úmyslně jednal tak, aby vyzdvihl svou vlastní osobu. Odvolací soud dále stanovil, že s ohledem na zájmy stěžovatelových kolegů je zákaz inzerce významější než stěžovatelovo právo na svobodu projevu.

16. Dne 7. května 1997 Spolkový ústavní soud zamítl stěžovatelovu ústavní stížnost. Rozhodnutí bylo vyhlášeno dne 22. května 1997.

II. Relevantní vnitrostátní právo

17. Ve Spolkové republice Německo je lékařská profese řízena zčásti spolkovým právem a zčásti zemským právem. Hlavní pravidla vztahující se k tomuto případu se nacházejí ve Spolkovém zákoně o praktických lékařech z roku 1953 ve verzi ze dne 16. dubna 1987 (s dodatky z let 1988, 1990, 1992 a 1993), badensko-württemberském zemském zákonu upravujícím činnost lékařských komor ze dne 16. března 1995 (s dodatky z let 1999 a 2000) a v Pravidlech profesionálního chování praktických lékařů badensko-württemberské lékařské komory ve verzi ze dne 23. února 1994, doplněné v září 1996 (v platnosti v době projednávání případu).

18. V souladu s oddílem 1 Spolkového zákona o praktických lékařech se má lékař starat o zdraví každého jedince a společenství jakožto celku; vykonává svobodnou profesí, nikoliv obchod nebo podnikání.

19. Lékaři činní v Baden-Württembergu zároveň tvoří Lékařskou komoru Baden-Württemberku, veřejnoprávní spolek (oddíly 1, 2 a 7 badensko-württemberského zákona o lékařských komorách). Funkce Lékařské komory zahrnují obranu zájmu jejích členů a dohled nad plněním jejich profesionálních povinností (oddíl 4 cit. zákona). Komora přijímá dekrety zahrnující mimo jiné Pravidla profesionálního chování praktického lékaře (oddíl 9 cit. zákona).

20. Profesionální komunikaci upravují Pravidla profesionálního chování praktických lékařů Lékařské komory Baden-Württembergu, platná v době projednávání případu v následujícím znění:

Oddíl 25

(1) Provozovateli lékařské praxe není dovoleno inzerovat vlastní služby nebo služby jiných provozovatelů lékařské praxe. Neměl by dovolit takovou činnost nebo k ní nabádat jiné ...

(2) Provozovatel lékařské praxe nemá dovolit zveřejňování zpráv nebo článků doplněných fotografiemi či obrázky s reklamním charakterem týkajících se jeho profesionální činnosti, uvádějících jeho jméno, obsahujících jeho fotografii nebo udávajících jeho adresu.

Oddíl 27

Lékařské publikace nebo spolupráce na publikacích informačního charakteru pro tisk, rozhlas nebo televizi jsou dovoleny za podmínky, že se tyto publikace nebo spolupráce praktického lékaře omezí na objektivní informaci a ani praktický lékař sám ani jeho činnost nebudou prezentovány ve formě reklamy. V takových případech musí praktický lékař respektovat pravidlo „odpovědné objektivity“. Totéž platí pro veřejné přednášky na lékařská témata.

21. Oddíly 55 až 69 badensko-württemberského zákona o lékařských komorách upravují disciplinární pravomoci komor. V souladu s oddílem 55 odst. 1 a 2 mohou členové těchto komor čelit disciplinárním opatřením za profesionálně nedůstojné chování, tj. za chování urážející jejich profesionální povinnosti jakožto členů dané komory. V souladu s oddílem 58 mohou být v disciplinárních soudních řízeních uděleny následující disciplinární sankce: varování, důtka, pokuta do 100 000 DEM, ztráta členství v orgánech komory a v dalších zastupitelských orgánech nebo výborech podřízených jednotek po dobu nepřevyšující pět let, ztráta práva volit a být volen do takových orgánů po dobu nepřevyšující pět let. Disciplinární řízení jsou v prvním stupni předložena okresnímu disciplinárnímu soudu (oddíl 60); proti rozhodnutí okresního disciplinárního soudu je možno odvolat se, toto odvolání musí být předloženo disciplinárnímu odvolacímu soudu (oddíl 61).

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 10 Úmluvy

22. S odvoláním na článek 10 Úmluvy stěžovatel tvrdí, že disciplinární sankce uvalené Okresním disciplinárním soudem pro praktické lékaře v Tübingenu v roce 1995 a potvrzené odvolacím soudem byly v rozporu s jeho právem na svobodu projevu, zaručeným článkem 10 Úmluvy, kde se uvádí:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem.

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“

A. Existence zasahování do práv stěžovatele

23. Obě strany v soudním řízení souhlasily, že disciplinární sankce uvalené na stěžovatele se nacházejí ve střetu s výkonem jeho práva na svobodu projevu. Soud nevidí důvod k opačnému zjištění.

B. Ospravedlnění zasahování

24. Zasahování do práva stěžovatele na svobodu projevu není v rozporu s článkem 10, jen pokud je „právně podloženo“, směřuje k naplnění jednoho či více „oprávněných cílů“ zmíněných odstavcem 2 článku 10 a je „nutným v demokratické společnosti“ pro dosažení takových cílů.

1. „Právně podloženo“

25. Vláda předložila názor, že takový střet je zákonem předepsán, konkrétně v oddílech 25 a 27 Pravidel profesionálního chování praktických lékařů Lékařské komory Baden-Württembergu a v oddílech 55 a 58 badensko-württemberského zákona o lékařských komorách pro praktické lékaře (viz výše odst. 20 a 21). Stěžovatel nevyjádřil svůj názor k tomuto bodu.

26. Soud poznamenal, že tato právní opatření, jež určují pravidla profesionálního chování pro praktické lékaře a stanovují disciplinární tresty za porušení profesionálních povinností, byla aplikována Okresním disciplinárním soudem pro praktické lékaře v Tübingenu a Disciplinárním odvolacím soudem pro praktické lékaře ve Stuttgartu. V krátkosti – zmiňovaný střet je právně podložen.

2. „Oprávněný cíl“

27. Stěžovatel sice přijal skutečnost, že zákaz inzerce může sledovat oprávněný cíl ochrany zdraví, předložil však také názor, že takový zákaz není přijatelný, pokud slouží výlučně k ochraně konkurence.

28. Vláda uvedla, že disciplinární opatření uvalená na stěžovatele sloužila k ochraně veřejného zdraví a práv ostatních. Z jejího pohledu je praktický lékař především ostatním zodpovědný za péči o zdraví jedinců. Jeho činnost proto není slučitelná s inzercí, typickým nástrojem pro vytváření zisku. Podle názoru Vlády je třeba vyhnout se komercializaci lékařské profese, aby nebyla ohrožena ochrana pacientů a jejich zdraví. Rozhodnutí v předloženém případě se zakládalo na obecných cílech zdravotnické politiky. Ochrana zájmů konkurence byla v rozhodování odvolacího soudu jen vedlejším prvem.

29. Soud zjistil, že se disciplinární soudy odvolávaly na požadavek objektivitu při informování veřejnosti o způsobech léčení a vytýkaly stěžovateli vyzdvihování vlastní osoby. Jak výslovně stanovil odvolací soud, jejich hlavní starostí přitom byly zájmy stěžovatelových kolegů – praktických lékařů, tj. práva jiných, což je legitimní cíl (viz rozsudek Barthold v. Německo ze dne 25. března 1985, Serie A č. 90, str. 23, § 51).

30. Soud dále poznamenal, že praktičtí lékaři mají při výkonu svého svobodného povolání pečovat o zdraví každého jedince a společnosti jakožto celku (oddíl 1 odst. 1 Spolkového zákona o praktických lékařech – viz výše odst. č. 18). Relevantní zemské zákony byly určeny k ochraně „zdraví“ (v tomto případě se jedná o badensko-württemberský zemský zákon

o lékařských komorách a Pravidla profesionálního chování praktických lékařů stanovující zvláštní charakter profesionálního chování a pozice praktického lékaře). Toto zjištění je relevantní pro zvážení potřeby disciplinárního opatření.

31. Soud proto vyjádřil své uspokojení nad zjištěním, že střet mezi stěžovatelovým právem na svobodu projevu a rozhodnutím disciplinárního soudu byl motivován legitimními cíli.

3. „Nezbytné v demokratické společnosti“

(a) Argumenty stran před soudem

(i) Stěžovatel

32. Stěžovatel tvrdil, že zasahování do jeho práv nespňuje požadavky „nezbytnosti“. Podle jeho názoru relevantní ustanovení Pravidel profesionálního chování praktických lékařů byla interpretována restriktivně. Praktickým lékařům by neměla být zakazována inzerce informačního charakteru, týkající se záležitostí důležitých pro pacienty a přinášející transparentnost do lékařských služeb. V případě nových léčebných metod považuje stěžovatel informování veřejnosti za zvlášť důležité.

33. Stěžovatel zpochybnil nutnost disciplinárního trestu za to, že spolupracoval na nebo dovolil publikování článku v tisku. Praktický lékař nemá příležitost ovlivnit obsah článků v tisku a nemůže se od něj očekávat, že si vyhradí právo na ověření obsahu článků.

34. Mimoto stěžovatel prohlásil, že co se týče zmiňovaného článku, měl jeho reklamní efekt druhořadou povahu. Uvedení míry úspěšnosti nemůže být kritizováno, jelikož nebylo nepravdivé. Dále na něj nemůže být svalována vina za to, že byla zveřejněna fotografie, na níž je oblečen ve svém lékařském plášti.

(ii) Vláda

35. Vláda trvala na stanovisku, že disciplinární soudy rozhodly po zjištění konkrétních okolností případu správně a že stěžovatel porušil zákaz inzerce. Stěžovateli nebyla odepřena možnost veřejně se vyjadřovat k problému fotoreaktivní keratotomie. Disciplinární trest nebyl uvalen s ohledem na článek jakožto celek, nýbrž s ohledem na jeho specifické prvky mající příliš reklamní charakter. Stěžovatel překročil hranice tolerovatelné objektivní informace, když vyzdvihoval svou vlastní osobu. Fotografie, zvláště pak o takové velikosti, neposkytla čtenáři žádnou dodatečnou faktickou informaci. Byla spíše míněna jako prostředek k upoutání pozornosti čtenáře, když ukazovala stěžovatele v jeho lékařském plášti a tím vyjadřovala názor, že zákrok popsany v článku lze čtenáři doporučit. Mimoto nebylo udání míry úspěšnosti objektivní informací, jelikož úspěch léčby závisel na individuální diagnóze a na spolupráci s daným pacientem. V době významné pro případ nebyla ještě metoda fotoreaktivní keratotomie obecně uznanou.

36. Podle názoru Vlády může být zákaz inzerce efektivní jen pod podmínkou, že bude praktickému lékaři také zakázáno, aby povolil jiným osobám dělat reklamu jeho službám. Za podmínek relevantních pro předložený případ se dalo od stěžovatele očekávat, že si vyhradí právo ověřit text a provedení daného článku.

37. Vláda dále došla k názoru, že s ohledem na spíše nízkou pokutu udělenou stěžovateli nemůže být trest považován za nepřiměřený.

(b) Soudní zjištění

(i) Obecné principy

38. Vykonáváje kontrolní jurisdikci, musí Soud nahlížet zasahování do práv stěžovatele ve světle případu jakožto celku, včetně obsahu inkriminovaného novinového článku a jeho obecného kontextu. Zvláště musí určit, zda zásah disciplinárních soudů je v poměru ke stanoveným legitimním cílům a zda jsou důvody uvedené státními institucemi k jeho ospravedlnění opodstatněné a dostačující (viz *the Sunday Times /č. 1/ v. Spojené království*, rozsudek ze dne 26. dubna 1979, Serie A č. 30, str. 38, § 62). Soud se dále musí ujistit, že se státní instituce držely principů, které jsou v souladu se zásadami stanovenými článkem 10, a že podložily své rozhodnutí relevantními skutečnostmi.

39. Soud upomenul na skutečnost, že prostřednictvím reklamy se občan dozvídá o charakteristikách služeb a produktů jemu nabízených. Nieméně mohou existovat jistá omezení, zvláště za účelem znemožnit nerovnou soutěž a nepravdivou nebo klamavou reklamu. V některých případech může být omezena i pravdivá reklama a zveřejňování objektivních informací tak, aby byl zajištěn respekt vůči právům ostatních, nebo kvůli zvláštním okolnostem, vlastním některým obchodním aktivitám nebo profesím. Každé takové omezení však musí být přísně zkoumáno Soudem, který musí zvážit charakter každé z námitek předkládaných proti dané reklamě; Soud musí nahlížet uložený trest ve světle případu jakožto celku (viz rozsudek *Casado Coca*⁵⁾ v. Španělsko ze dne 24. února 1994, Serie A č. 285-A, str. 20, § 51).

40. V případě advokátů vysvětluje Soud obvyklá omezení vztahující se na chování členů Advokátní komory jejich klíčovou pozici zprostředkovatelů mezi veřejností a soudy v systému výkonu spravedlnosti (viz rozsudek *Schöpfer v. Švýcarsko* ze dne 20. května 1998, Zpráva o rozsudcích a rozhodnutích 1998-III, str. 1052, § 29 s odvoláním na výše zmíněný rozsudek *Casado Coca v. Španělsko*, str. 21, § 54 a jako současný případ *Nikula v. Finsko*, č. 31611/96, § 45, ze dne 22. března 2002). Vzhledem k širokému rozsahu regulací a změn, k nimž dochází v členských státech Rady Evropy, jsou místní orgány komor a místní soudy díky přímému a trvalému kontaktu s daným prostředím v lepší pozici než mezinárodní soud a v daném momentě tak mohou lépe určit, jak má být zajištěna správná rovnováha mezi

⁵⁾ Viz výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohy sešit I/1995, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 15450/89, str. 41.

zainteresovanými stranami (viz rozsudek Casado Coca zmíněný výše, str. 21, § 54–55). Ve zvažované oblasti však neexistují zvláštní okolnosti jako například nedostatek společných východisek mezi členskými státy ohledně zásad týkajících se projednáváního problému nebo potřeba větší tolerance pro různorodost morálních koncepcí (viz výše zmíněný případ Nikula v. Finsko, § 10), které by odůvodňovaly udělení srovnatelně širokého pole rozhodování státním orgánům.

41. Co se týče praktických lékařů, může být jejich profesionální povinnost „pečovat o zdraví každého jedince a společenství jakožto celku“ vysvětlením pro podobná omezení uvalená na jejich chování, včetně pravidel upravujících jejich veřejné vystupování nebo účast na veřejných vystoupeních týkajících se profesionálních problémů. Je třeba najít rovnováhu mezi těmito pravidly a legitimním zájmem veřejnosti na přístupu k informacím a zároveň stanovit takové hranice, aby byla zachována funkčnost lékařské profese jakožto celku. Pravidla by neměla být vykládána tak, aby z nich pro praktické lékaře vyplývala povinnost kontrolovat obsah tištěných publikací.

42. Dalším podstatným faktorem ovlivňujícím zjištění Soudu v tomto ohledu je důležitost funkce tisku v demokratické společnosti. Úkolem tisku je distribuce informací a myšlenek ke všem tématům nacházejícím se ve sféře veřejného zájmu, a to způsobem, který je v souladu s jeho povinnostmi a zodpovědností (viz rozsudek Jersild v. Dánsko ze dne 23. září 1994, Serie A č. 298, str. 23, § 31, rozsudek De Haes a Gijssels v. Belgie ze 24. února 1997, Zpráva o rozsudcích a rozhodnutích 1997-I, str. 233–34, § 37 a Bladet Tromsø a Stensaas v. Norsko /GC/, č. 21980/93, § 59, ECHR 1999-III).

(ii) Uplatnění výše zmíněných principů u tohoto případu

43. Soud zjistil, že v disciplinárním řízení byla stěžovateli, očnímu lékaři, udělena pokuta ve výši 2000 DEM za poskytnutí rozhovoru na téma jeho laserové operační techniky, který byl posléze zveřejněn v článku v místním tisku spolu s fotografií, na níž byl stěžovatel zobrazen ve své ordináčnické místnosti. Disciplinární soud došel k závěru, že obsah článku se nacházel za hranicí objektivní informace, a proto se jednalo o nepovolenou reklamu, zakázanou Pravidly profesionálního chování praktických lékařů Lékařské komory Baden-Württembergu.

44. Německé disciplinární soudy vytknuly stěžovateli překročení limitu objektivní informace. Berouce v úvahu jisté formulace v rozhovoru, zvláště odkaz na stoprocentní úspěšnost, a způsob, jakým byla jeho osoba prezentována na velké fotografii, došly soudy k názoru, že stěžovatel zamýšlel zdůraznit výjimečnost své vlastní osoby.

45. Soud je toho názoru, že tyto důvody samy o sobě jsou podstatné. Zbývá zjistit, zda jsou dostatečné k ospravedlnění disciplinárního trestu uděleného stěžovateli.

46. Soud je toho názoru, že článek se týkal nové laserové operační techniky, jež měla zlepšit špatný zrak pacientů, a informoval tak veřejnost o záležitosti nacházející se v oblasti veřejného zájmu. K rozhovoru se stěžovatelem dala podnět novinářka, která pak později zmíněný rozhovor zveřejnila v místních novinách, a to za použití jazyka a způsobu ztvárnění určených k informování široké veřejnosti.

47. Zmíněný článek obsahoval celkově vyvážený popis specifické operační techniky, který nutně obsahoval údaje o rizicích a úspěšnosti. Německé soudy nezjistily, že by stěžovatelova vyjádření v tomto smyslu, a jak byla zveřejněna v článku, byla chybná nebo zavádějící čtenáře, co se týče potřeby nebo doporučitelnosti takového zásahu. Stanovení míry úspěšnosti se jasně vztahovalo ke stěžovatelově vlastní zkušenosti v minulosti, což je podstatným prvkem při prezentaci nové operační techniky. Mimoto, tato informace byla v nadpisu článku doplněna údajem, že operační riziko je nízké.

48. Z pohledu Soudu nemůže být doplnění článku ve všeobecně zaměřeném tisku o fotografii zobrazující stěžovatele v jeho odborném prostředí nahlíženo jako dostatečně závažné pro to, aby se jednalo o zakázanou neobjektivní informaci nebo zavádějící reklamu. Ve skutečnosti byla fotografie úzce spojena s obsahem článku a její význam tak nemůže být zredukován na pouhou reklamu.

49. Soud je toho mínění, že není možné oddělit od článku jakožto celku onu část, týkající se stěžovatelovy úspěšnosti při aplikaci této operační techniky, a doplňující fotografii a ospravedlňovat tak užití disciplinárních sankcí za porušení profesionálních povinností. Článek mohl mít s ohledem na stěžovatelovu osobu a činnost reklamní efekt, ale vzhledem k hlavnímu obsahu článku se tento efekt ukázal jako druhořadý (viz výše citovaný rozsudek ve věci Barthold v. Německo str. 26, § 58).

50. S ohledem k okolnostem případu není striktní výklad zákazu reklamy v lékařské profesi a požadované objektivity informací ze strany německých disciplinárních soudů slučitelný se svobodou slova. Vzhledem k těmto okolnostem není nutné zkoumat argument Vlády, že stěžovatel by si měl z principu vyhradit právo na schválení obsahu článku ještě před jeho zveřejněním.

51. Soud dále dodal, že udělení pokuty, i když na nižší hranici sankční stupnice, není v kontextu svobodného povolání a s ohledem na rozsah možných pokut zanedbatelným disciplinárním trestem.

52. Soud proto shledal, že zasahování do práv stěžovatele nedosáhlo spravedlivé rovnováhy mezi zájmy, jež byly ve hře, totiž mezi ochranou zdraví a zájmů ostatních praktických lékařů a stěžovatelovým právem na svobodu projevu a velmi důležitou rolí tisku.

53. Za těchto okolností nebylo zasahování do práv stěžovatele uměřené k legitimním cílům a tím pádem nebylo nezbytné v „demokratické společnosti“ pro „ochranu zdraví“ a „ochranu práv ostatních“.

54. Shrnutí – došlo k porušení článku 10 Úmluvy.

II. Aplikace článku 41 Úmluvy

55. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přiznává v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

56. Stěžovatelův zástupce požadoval navrácení finančních prostředků, které musel stěžovatel vynaložit ve vnitrostátních soudních procesech.

57. Soud upomíná na skutečnost, že žádosti o spravedlivé zadostiučinění musí být podloženy nezávislým svědectvím. Ustanovení 60 § 2 Jednacího řádu určuje, že: „... mají být předloženy rozepsané položky všech žádostí spolu s podstatnými doklady a potvrzeními, jinak může Senát žádost celou nebo její část zamítnout.“

58. V tomto případě je stěžovatelova žádost formulována obecně a nebyla upřesněna ani doplněna relevantní dokumentací.

59. Soud nevidí důvod ke zkoumání otázky spravedlivého zadostiučinění ze své vlastní vůle (viz, mutatis mutandis, rozsudek Nasri v. Francie ze dne 13. července 1995, Serie A č. 320-B, str. 26, § 49).

60. Soud proto zamítá žádost o kompenzaci.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Potvrzuje, že byl porušen článek 10 Úmluvy.
2. Zamítá stěžovatelovu žádost o spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a oznámeno písemně dne 17. října 2002 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Vincent BERGER
tajemník

Ireneu Cabral BARRETO
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
TŘETÍ SEKCE
3. října 2002
VĚC BÖHMER
(Rozsudek ve věci Böhmer versus Německo)

Evropský soud pro lidská práva – Třetí sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci I. Cabral Barreto, předseda, G. Ress, L. Caflisch, R. Türmen, B. Zupančič, H. S. Greveová, K. Traja a V. Berger, tajemník sekce, vynesl po uzavřeném jednání, které se konalo ve dnech 15. listopadu 2001 a 12. září 2002, posledně uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ vycházel ze stížnosti (č. 37568/97) proti Spolkové republice Německo předložené Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle dřívějšího článku 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) německým občanem panem Gino Böhmerem (dále jen „stěžovatel“) dne 8. dubna 1997.

2. Stěžovatel si na základě článku 6 § 1 a 2 Úmluvy stěžoval, že rozhodnutí německých soudů, zrušující odklad jeho rozsudku, bylo porušením principu presumpce nevinny.

3. Stěžovatele zastupoval Frank Klingbeil, advokát působící v Siegburgu. Německou vládu (dále jen „Vláda“) zastupoval její zástupce Klaus Stoltenberg, ministerský rada.

4. Stížnost byla postoupena Soudu dne 1. listopadu 1998, když vstoupil v platnost Protokol č. 11 k Úmluvě (článek 5 § 2 Protokolu č. 11).

5. Stížnost byla přidělena Čtvrté sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl k posouzení tohoto případu (článek 27 § 1 Úmluvy) vytvořen senát v souladu s ustanovením 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.

6. Dne 1. listopadu 2001 změnil Soud složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Příklad byl přidělen nově složené Třetí sekci.

7. Rozhodnutím ze dne 15. listopadu 2001 prohlásil Soud stížnost za přípustnou.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

I. Odsouzení stěžovatele Krajským soudem v Hamburgu

8. Dne 14. června 1991 usvědčil Krajský soud v Hamburgu stěžovatele, německého občana narozeného v roce 1966, z toho, že přebíral kradené zboží, a z krádeže a odsoudil jej ke dvěma letům odnětí svobody. Výkon rozsudku byl odložen na zkušební lhůtu čtyř let.

2. Odsouzení stěžovatele Okresním soudem v Ahrensburgu

9. Dne 18. března 1993 usvědčil Okresní soud v Ahrensburgu stěžovatele z nedbalého řízení v opilosti a z nedbalého řízení bez řídicího průkazu a udělil mu pokutu. V důsledku toho rozhodl Krajský soud v Hamburgu o prodloužení stěžovatelovy zkušební lhůty o dva roky.

3. Trestní řízení před Okresním soudem v Hamburgu

10. Dne 15. září 1995 obžaloval Úřad prokurátora v Hamburgu stěžovatele a dva spoluobžalované z několika podvodů, spáchaných mezi březnem 1993 a dubnem 1994.

11. Kromě toho byl proti stěžovateli vydán dne 28. září 1995 Okresním soudem v Hamburgu v rámci souhrnného řízení trestní příkaz. Stěžovatel byl odsouzen k pokutě 30 německých marek (DEM – přibližně 15 EUR) za den na třicet dní za trestný čin podvodu, spáchaný v únoru 1994 ke škodě pana H. Na základě námítky stěžovatele, podané za asistence pana Klingbeila, bylo zahájeno hlavní řízení před okresním soudem. Dne 24. listopadu 1995 bylo toto řízení spojeno s řízením o obžalobě ze září 1995.

12. V květnu 2000 usvědčil Okresní soud v Hamburgu stěžovatele z podvodu a odsoudil jej k deseti měsícům odnětí svobody. Řízení o obžalobě z podvodu ke škodě pana H. bylo předběžně pozastaveno na základě § 154 odst. 2 zákona o trestním řízení, jelikož se ukázalo jako zbytečné udělit trest za tento trestný čin odděleně, neboť stěžovatel byl odsouzen k deseti měsícům odnětí svobody za jiné trestné činy podvodu.

4. Trestní řízení před Okresním soudem v Kielu

13. Dne 21. prosince 1995 vydal Okresní soud v Kielu trestní příkaz proti stěžovateli, v němž jej obvinil z podvodu spáchaného v srpnu 1994. Stěžovatel byl odsouzen k pokutě 20 DEM denně po dobu padesáti dnů.

14. Když poštovní doručovatel nenalezl nikoho v bydlíšti stěžovatele, bylo s příkazem naloženo v souladu s příslušnými právními předpisy formou oznámení v jeho dopisní poštovní schránce dne 10. ledna 1996, aby si vyzdvihl uvedené rozhodnutí deponované během jeho nepřítomnosti na místní poště. Jelikož stěžovatel nevznesl včas žádné námítky, nabyl trestní příkaz účinnosti jako konečný rozsudek ve věci samé dne 25. ledna 1996. Dne 11. října 1996 vyhověl Okresní soud v Rendsburgu žádosti stěžovatele o obnovu řízení.

5. Řízení před soudy v Hamburгу ohledně zrušení odkladu

15. Dne 2. dubna 1996 informoval Krajský soud v Hamburгу stěžovatele o svém záměru zrušit odklad jeho rozsudku z roku 1991 a vyzval jej, aby se k tomu vyjádřil do jednoho týdne po doručení dopisu. V důsledku nepřítomnosti stěžovatele v jeho bydlišti byl dopis doručen formou oznámení v jeho dopisní schránce dne 6. dubna 1996, aby si vyzdvihl uvedený dopis na místní poště.

16. Dne 18. dubna 1996 zrušil Krajský soud v Hamburгу odklad stěžovatelova odsouzení ke dvěma letům odnětí svobody ze dne 14. června 1991.

17. V odůvodnění tohoto rozhodnutí krajský soud s odvoláním na § 56f odst. 1 pododst. 1 trestního zákona konstatoval, že stěžovatel spáchal trestné činy ve zkušební lhůtě, čímž prokázal, že nesplnil očekávání, na nichž odklad rozsudku spočíval.

18. Krajský soud poznamenal, že následně po tomto odkladu byl stěžovatel odsouzen pro další trestné činy a že toto odsouzení se stalo konečným. Byl odsouzen pro trestné činy v dopravě Okresním soudem v Ahrensburгу dne 18. března 1993 a pro podvod Okresním soudem v Kielu dne 21. prosince 1995. Soud zvážil, že zejména stěžovatelovo usvědčení z dalších trestných činů proti majetku prokázalo, že stěžovatel nesplnil očekávání, na nichž odklad rozsudku spočíval. S přihlédnutím k tomu, že zkušební doba již byla jednou prodloužena, jiná mírnější opatření než zrušení odkladu nejsou možná.

19. Vzhledem k nepřítomnosti stěžovatele byl příkaz doručen rovněž ve formě oznámení do jeho schránky na dopisy dne 23. dubna 1996 s tím, že si má vyzdvihnout rozhodnutí ze dne 18. dubna 1996 na místní poště.

20. Dne 17. května 1996 stěžovatel, za asistence pana Klingbeila, podal žádost o obnovu řízení proti rozhodnutí z 18. dubna 1996 a podal odvolání proti tomuto rozhodnutí.

21. Dopisem ze dne 15. srpna 1996 informoval Odvolací soud v Hamburгу stěžovatele, že s ohledem na rozhodnutí veřejného prokurátora pozastaví výkon rozsudku do 4. srpna 1996 a že vyčká výsledku řízení probíhajícího před Okresním soudem v Kielu ohledně žádosti o obnovu řízení.

22. Dne 22. srpna 1996 odvolací soud rozhodl vyhovět žádosti stěžovatele o obnovu řízení a odročil odvolací řízení, aby počkal na konečný výsledek řízení v Kielu ohledně žádosti o obnovu řízení. Odvolací soud konstatoval, že otázka, zda stěžovatel spáchal další trestný čin podvodu, je rozhodující pro jeho rozhodnutí o revokaci odkladu. Poznamenal, že tato žádost byla neúspěšná v první instanci, přičemž odvolací řízení zatím nebylo ukončeno. Odvolací soud zamítl stěžovatelovu žádost počkat na výsledek řízení o jeho žádosti o obnovu řízení.

23. Dne 24. září 1996 informoval odvolací soud stěžovatele, že po projednání zůstává případ odročen, aby se vyčkalo výsledků řízení v Kielu o obnovu řízení.

24. Dne 14. října 1996 se konalo ústní jednání u odvolacího soudu, který vyslechl výpověď pana H. a dalšího svědka, policejního úředníka B., za přítomnosti obhájce stěžovatele. Stěžovatel, který čekal mimo soudní budovu, se jednání nezúčastnil, aby nebyl viděn v případě konfrontace s panem H., jak navrhl jeho obhájce.

25. Po ústním jednání odvolací soud zamítl stěžovatelovo odvolání proti rozhodnutí ze dne 21. prosince 1995 s odůvodněním, že důvody uvedené v tomto rozhodnutí jsou ve svých závěrech správné.

26. Podle odvolacího soudu stěžovatel „nesplnil očekávání, na nichž odklad rozsudku ... spočíval, jelikož spáchal nové trestné činy v odkladné lhůtě“.

27. Ve svém zdůvodnění odvolací soud zmírnil konečné odsouzení Okresním soudem v Ahrensburgu ze dne 28. března 1993.

28. Pokud jde o trestní příkaz vydaný Okresním soudem v Kielu dne 21. prosince 1995, soud konstatoval, že stěžovatelova nevyřízená žádost o obnovu řízení by mohla mít za následek vyslechnutí mnoha svědků. Jelikož prodloužené období odkladu již vypršelo před čtyřmi měsíci, odvolací soud rozhodl, že již nebude čekat na výsledek tohoto řízení.

29. Odvolací soud se dále vrátil zpět k neukončenému řízení před Okresním soudem v Hamburgu. Konstatoval, že po úspěšném odvolání stěžovatele proti trestnímu příkazu ze dne 28. září 1995 spojil okresní soud toto a další trestní řízení proti stěžovateli a dvěma dalším obžalovaným vztahující se k několika obviněním z podvodu. U řízení uvedeného na posledním místě ještě nebylo zahájeno hlavní líčení s ohledem na obtížnost vyšetřování. Odvolací soud prohlásil, že nebude čekat na výsledky ani u tohoto řízení. Oproti tomu odvolací soud zvolil řízení podle § 308 zákona o trestním řízení, aby posoudil otázku, zda může být, vedle odsouzení Okresním soudem v Ahrensburgu v roce 1993, trestný čin spáchaný ke škodě pana H. důvodem pro zrušení odkladu jeho rozsudku.

30. Odvolací soud konstatoval, po vyslechnutí pana H. a dalšího svědka, policejního úředníka B., za přítomnosti obhájce stěžovatele, že „bylo možné získat jistotu, že stěžovatel je vinen z podvodu ke škodě svědka ... (H.) (§ 263 trestního zákona)“.

31. Z tohoto hlediska vzal odvolací soud v úvahu jednak údaje svědků o okolnostech daného trestného činu a jednak údaje o trestném činu sdělené poškozenou osobou H., jakož i informace z následného vyšetřování. Na jejich základě odvolací soud zjistil, že stěžovatel nabídl H. mobilní telefon a videokameru za nízkou cenu. Po nějaké době, když mělo k transakci dojít na parkovišti u dálnice, vzal stěžovatel peníze od H., načež zmizel, aniž by

předal slibované zboží. Třebaže H. neidentifikoval stěžovatele na policejních fotografiích, které mu byly ukázány na policejním oddělení den po trestném činu, přesto jej poznal ve sbírce policejních fotografií, kterou mu ukázal policejní úředník B. Odvolací soud konstatoval, že výpovědi obou svědků jsou pravdivé. Soud argumentoval tím, že H. otevřeně hovořil o svém špatném svědomí ohledně nízké ceny obou zmíněných věcí a současně připustil, že jelikož se styděl, neřekl pravdu o okolnostech zmizení stěžovatele, když byl policií vyslýchán. Kromě toho policejní úředník B. si vzpomněl na četné detaily a rovněž vysvětlil dodatek k protokolu z výslechu H.

32. Dále pak odvolací soud uvedl, že přezkoumal spisy k dosud neukončenému řízení před Okresním soudem v Hamburgu, pokud jde o dotčenou sbírku policejních fotografií. Odvolací soud konstatoval, že když bylo obnoveno identifikování stěžovatele, svědek H. po počátečním váhání nad fotografií zobrazující jinou osobu jasně poznal fotografii zobrazující stěžovatele. Za těchto okolností odvolací soud neshledal nezbytným znovu se zabývat konzultací o policejních fotografiích, k níž mělo dojít na policejním oddělení den po spáchání trestného činu.

33. Odvolací soud nepřijal návrh stěžovatelova obhájce na otevřenou konfrontaci mezi svědkem H. a několika osobami, včetně stěžovatele. Soud měl za to, že uplynulo mnoho času od spáchání trestného činu, že se podoba stěžovatele zatím mohla výrazně změnit. Kromě toho si soud nebyl jist, zda by se stěžovatel takové konfrontace zúčastnil. Za takové situace se raději soud spolehl na paměť svědka H.

34. Odvolací soud dospěl k závěru, že byly splněny přísné podmínky pro posouzení trestného činu před finálním odsouzením jako důvodu pro zrušení odkladu. V případech, jako je tento, by vyčkávání na konečné odsouzení mohlo, s ohledem na značné možnosti průtahů, vést k nežádoucímu důsledku, že pachatelé trestných činů mohou páchat další trestné činy ve zkušební lhůtě, aniž by riskovali, že to pro ně bude nevýhodné.

35. Podle odvolacího soudu odsouzení stěžovatele Okresním soudem v Ahrensburgu a jeho trestný čin proti H. prokázaly, a to navzdory původním předpokladům, že stěžovatel není schopen žít v souladu se zákonem. Zatímco odsouzení Okresním soudem v Ahrensburgu pouze odhalilo obecnou nespolehlivost a samo o sobě nemohlo opravňovat ke zrušení odkladu, v případě H. postupoval stěžovatel způsobem podobným tomu, jaký vedl k trestnému činu, z něhož byl usvědčen v roce 1991. Z toho vyplývá, že odklad trestů odnětí svobody neměl na stěžovatele žádný dopad. Mírnějším opatřením proto nebylo možné se zabývat.

36. Rozhodnutí bylo postoupeno obhájci stěžovatele dne 18. října 1996.

37. Dne 22. ledna 1997 Spolkový ústavní soud odmítl přijmout stěžovatelovu ústavní stížnost.

38. Následně pak oddělení pro milostí Odvolacího soudu v Hamburgu odložilo výkon rozsudku po dobu řízení před soudem.

II. Relevantní vnitrostátní právo

1. Trestní zákoník

39. Ustanovení § 56 až 58 trestního zákoníku upravují odložený výkon rozsudků. Ustanovení paragrafu 56 upravuje podmínky odkladu a zní takto:

„1. U rozsudku k odnětí svobody nejvýše na jeden rok odloží soud výkon trestu a poskytne zkušební lhůtu, je-li možné očekávat, že rozsudek bude pro odsouzeného varováním a že v budoucnu nespáchá další trestné činy ani pod hrozbou výkonu rozsudku. V úvahu je třeba vzít zejména osobnost odsouzeného, jeho minulost, okolnosti jeho trestného činu, jeho chování po trestném činu, jeho životní podmínky a účinky, jež lze očekávat jako výsledek odkladu

...

40. Podle ustanovení § 56a rozhodne příslušný soud o délce zkušební lhůty v rozmezí dva až pět roků. Ta může pak být následně zkrácena na minimum nebo prodloužena na maximum před jejím uplynutím. Soud může odsouzenému stanovit podmínky (§ 56b) a může mu vydat instrukce ohledně délky jeho zkušební lhůty (§ 56c) nebo dát odsouzeného pod dohled kurátora (§ 56d). Podle ustanovení § 56e může být takovéto opatření přijato nebo změněno v pozdějším stadiu.

41. Pokud jde o zrušení odkladu, stanoví § 56f trestního zákoníku, inter alia, že:

„1. Soud revokuje odklad trestu, jestliže odsouzený spáchá trestný čin během zkušební lhůty a prokáže tak, že nesplnil očekávání, na jejichž základě odklad trestu spočíval.

2. Soud však od revokace upustí, jestliže postačí:

(1) stanovit další podmínky nebo instrukce, zejména dát odsouzeného pod dohled kurátora; nebo

(2) prodloužit zkušební lhůtu ...“

2. Trestní řád

42. Ustanovení § 154 trestního řádu upravuje předběžné zastavení stíhání následovně:

„1. Veřejný prokurátor může rozhodnout, že nebude stíhat

(1) v případě, kde očekávaný trest nebo výchovné či preventivní opatření, při jistém odsouzení, jsou téměř zanedbatelné ve srovnání s trestem nebo výchovným či preventivním opatřením uloženým obviněnému – nebo kde musí očekávat, že mu bude uloženo – za jiný trestný čin ...

2. Jestliže bylo řízení zahájeno, může je soud předběžně zastavit v kterémkoli stadiu na žádost veřejného prokurátora.“

43. Jiná rozhodnutí soudu než odsouzení a rozsudek mohou být napadena v řízení zahájeném podle ustanovení § 304 trestního řádu. V takovém řízení může odvolací soud nařít vyšetřování nebo zahájit vlastní vyšetřování (§ 308 odst. 2).

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 6 Úmluvy

44. Stěžovatel si stěžoval, že rozhodnutí německých soudů vůči jeho osobě z roku 1991, zrušující odklad trestu odnětí svobody, jsou v rozporu s presumpcí neviny. Přitom se odvolal na článek 6 § 1 a 2 Úmluvy, které v relevantní části stanoví:

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně ... projednána ... soudem, zřízeným zákonem ...

2. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“

A. Tvrzení stran

1. Vláda

45. Podle tvrzení Vlády nebyla v daném případě porušena presumpce neviny garantovaná článkem 6 § 2.

46. S odvoláním na judikaturu orgánů Úmluvy Vláda uvedla, že tento princip nebrání smluvním státům posoudit jednání osoby, když se rozhoduje o tom, zda zrušit či nikoliv odklad rozsudku odnětí svobody. To nevyžaduje konečné odsouzení dříve, než je možno daná fakta použít za účelem rozhodnutí, zda má být odklad zrušen. Rozhodující je, zda dotčená osoba mohla vykonávat svá práva obhajoby či nikoliv.

47. V judikatuře Spolkového ústavního soudu je princip být pokládán za nevinného, než se prokáže v souladu se zákonem vina, odvozen od principu právního státu a je nutné přihlédnout k Úmluvě a k judikatuře Soudu při interpretaci principů a základních práv zakotvených v základním zákoně. V souladu s tím nelze přijmout žádná opatření, která ve skutečnosti znamenají shledání viny nebo potrestání obžalovaného, aniž by předem byla jeho vina zjištěna v řádném řízení. Trestné jednání však může být prokázáno v jiném než trestním řízení a není v rozporu s presumpcí neviny vyvodit specifické závěry pro potřeby takového soudního řízení ještě před konečným odsouzením příslušným soudem. Z ústavního hlediska nelze tudíž namítat nic proti tomu, aby rozhodnutí o zrušení odkladu kvůli novému trestnímu řízení bylo přijato dříve, než bude osoba odsouzena. Je postačující, že soud je na základě vlastní úvahy přesvědčen, že tato osoba spáchala trestný čin. Pokud se jedná o předmětný odklad, původní trestní rozsudek vycházel z prognózy budoucího jednání odsouzeného, která mohla být negativní v případě „vysoké pravděpodobnosti, že v mezidobí bude spáchán další trestný čin“. Rozhodnutí o zrušení odkladu neznamenal nic víc než korekci původní prognózy, o níž se ukázalo, že nebyla správná.

48. Avšak při zvažování rizika možnosti neoprávněného zbavení svobody vyžadují rozhodnutí o zrušení odkladu adekvátní prošetření faktů a musí existovat dostatečný faktický základ. Odvolací soud v Hamburгу prozkoumal důkladně a podrobně fakta týkající se podvodu ke škodě svědka pana H. a poskytl stěžovateli možnost, aby se k tomu vyjádřil. Odvolací soud kritice-

ky zhodnotil výpověď tohoto svědka. Konfrontace nebyla nutná. Odvolací soud postupoval při ústním jednání stejným způsobem, jak by byl postupoval soud první instance v hlavním líčení. Proto bylo stěžovateli umožněno řízení v souladu s principem právního státu.

49. Kromě toho je třeba podle názoru Vlády posuzovat prohlášení odvolacího soudu, že „mohl nabyt jistotu, že stěžovatel je vinen podvodem ke škodě svědka ... (H.) (§ 263 trestního zákoníku)“ v souvislosti s § 56f trestního zákoníku. Odvolací soud tak prozkoumal, zda jsou splněny podmínky pro zrušení odkladu. Toto rozhodnutí nemá vztah k trestání za nový trestný čin.

50. Na závěr lze uvést, že skutečnost, že v hlavním líčení příslušný soud pozastavil řízení ohledně tohoto trestu, je irelevantní. Soud neshledal nutným potrestat stěžovatele za podvod ke škodě pana H. pouze proto, že zde byl uložen trest za jiné trestné činy.

2. Stěžovatel

51. Stěžovatel uvedl, že rozhodnutí odvolacího soudu obsahovalo nález viny ohledně trestního obvinění, které bylo součástí trestního řízení probíhajícího před jiným soudem. Kromě toho mu nebyla vina dokázána v souladu se zákonem, protože odvolací soud postupoval podle § 308 trestního řádu, který nevyžaduje aplikaci striktních ustanovení o důkazech nebo jiných procesních zárukách ve smyslu článku 6.

52. Stěžovatel rovněž tvrdil, že existuje riziko rozdílných rozhodnutí v otázce viny. Kromě toho odvolací soud přijal rozhodnutí bez veřejného pojednání a po připuštění důkazu, který nerespektoval práva obhajoby. Konečné odsouzení by mělo být nezbytnou náležitostí každého rozhodnutí o zrušení odkladu rozsudku, které fakticky znamená potrestání.

B. Zhodnocení Soudu

53. Soud především připomíná, že presumpce neviný zakotvená ve druhém odstavci článku 6 je jedním z prvků spravedlivého procesu, který je požadován odstavcem 1 (viz. mimo jiné, rozsudek ve věci Deweer v. Belgie ze dne 27. února 1980, Serie A č. 35, str. 30, § 56, rozsudek ve věci Allenet de Ribemont v. Francie ze dne 10. února 1995, Serie A č. 308, str. 16, § 35). V důsledku toho bude stížnost stěžovatele posuzována podle těchto dvou ustanovení v jejich vzájemném spojení.

54. Presumpce neviný se poruší, jestliže soudní rozhodnutí nebo prohlášení úřední osoby ohledně osoby obviněné z trestného činu odráží názor, že je vinná, a to dříve, než byla vina prokázána v souladu se zákonem. Přitom postačí, a to i při absenci formálního nálezu, existuje-li nějaké odůvodnění, z něhož vyplývá, že soud nebo úřední osoba pokládají obviněného za vinného (viz výše uvedený rozsudek ve věci Deweer, § 56, výše uvedený rozsudek ve

věci Minelli, § 37, jakož i rozsudek *Allenet de Ribemont v. Francie* ze dne 10. února 1995, Serie A č. 308, str. 16, § 35).

55. Jakkmile byla obviněnému řádně dokázána vina na spáchání určitého trestného činu, pak nelze článek 6 § 2 aplikovat ve vztahu ke tvrzením týkajícím se osobnosti obviněného, jež jsou částí procesu směřujícího k odsouzení, pokud nejsou takové povahy a nedosahují takového stupně, že přinášejí nové obvinění v rámci autonomního významu Úmluvy (viz rozsudek ve věci *Engel a ostatní v. Nizozemí* ze dne 8. června 1976, Serie A č. 22, § 90).

56. Soud zdůraznil význam volby slov státních úředníků v jejich prohlášeních předtím, než s osobou proběhlo řízení a byla shledána vinnou ze spáchání určitého trestného činu (viz rozsudek ve věci *Daktaras v. Litva* ze dne 10. října 2000, § 41).

57. V daném případě Soud úvodem konstatuje, že rozsudek odnětí svobody byl uložen stěžovateli v souladu se zákonem poté, co byl obviněn v roce 1991. Po zrušení jeho odkladu zadrženi za účelem odpykání tohoto rozsudku mohlo být pokládáno za zákonné zadrženi v souladu s článkem 5 § 1 písm. a) Úmluvy. Proto napadené rozhodnutí jako takové neporušuje článek 6 § 2 Úmluvy.

58. Zbývá posoudit, zda podpůrné odůvodnění v rozhodnutí odvolacího soudu není ve své podstatě stanovením stěžovatelovy viny v rozporu s článkem 6 § 2.

59. Soud konstatuje, že Odvolací soud v Hamburгу potvrdil prvoinstanční rozhodnutí zrušit odklad trestu odnětí svobody uloženého stěžovateli v předchozím trestním řízení. Podle odvolacího soudu nesplnil stěžovatel očekávání, na nichž odklad jeho rozsudku spočíval, jelikož během odkladu spáchal nové trestné činy. V tomto směru soud, poté co získal důkazy, shledal, že „mohl získat jistotu, že stěžovatel je vinen trestným činem podvodu ke škodě svědka ... (H.) (§ 263 trestního zákoníku).“ Odvolací soud dospěl k závěru, že za těchto okolností byly splněny striktní podmínky pro to, aby se trestný čin, ještě před konečným odsouzením, stal důvodem pro zrušení odkladu. V případech, jako je tento, by vyčkávaní na konečné odsouzení mohlo vést, s ohledem na značné možnosti průtahů, k nežádoucímu důsledku, že pachatelé trestných činů mohou páchat další trestné činy během zkušební lhůty, aniž by tak riskovali znevýhodnění.

60. Soud konstatuje, že tato tvrzení je třeba číst jako celek a v jejich řádném kontextu (viz rozsudek ve věci *Adolf v. Rakousko* ze dne 26. března 1982, Serie A č. 49, str. 18–19, § 40 nebo výše uvedený rozsudek ve věci *Minelli*, str. 19, § 40 a rozsudek ve věci *Daktaris*, § 43).

61. Soud především poznamenává, že v souladu s § 56 trestního zákoníku se výkon rozsudku odnětí svobody pozastaví, jestliže lze očekávat, že rozsudek bude pro odsouzeného varováním a ten již nespáchá další trestné činy v budoucnu, a to ani bez vlivu hrozby odpykání rozsudku. Při stanovení této vyhlídky musí trestní soud vzít v úvahu osobnost odsouzené osoby, její minulost, okolnosti jejího trestného činu, její chování po spáchání trestného činu, její životní podmínky a účinky, jež lze očekávat jako výsledek odkladu.

62. Soud je připraven vzít v úvahu, tak jak to činí Vláda, že rozhodnutí zrušit odklad do té míry, v níž spočívá na úvaze, při pohledu zpět, že odsouzený prokázal, že nesplnil očekávání, na nichž odklad spočíval, může být nanejvýš korekcí původní prognózy.

63. Ustanovení § 56f odst. 1 trestního zákoníku však vyžaduje, aby soud opřel své hodnocení o náleznost, že pachatel spáchal trestný čin během zkušebního období.

64. Za této právní situace nebylo odůvodnění uvedené v rozhodnutí odvolacího soudu omezeno pouze na posouzení stěžovatelovy osobnosti nebo na popis „stavu podezření“, že stěžovatel spáchal trestný čin během zkušebního období.

65. Podle názoru Soudu se odvolací soud, jakožto soud dohlížející na výkon rozsudků, ujal role Okresního soudu v Hamburgu, soudu příslušného k trestnímu řízení, a jednomyslně prohlásil, že stěžovatel je vinen ze spáchání trestného činu. Dokazuje to jasná formulace, že nabyl „jistoty“, že se stěžovatel dopustil podvodu ke škodě svědka pana H. Tento závěr se opírá o skutečnosti, že odvolací soud se rozhodl pro získání důkazů podle ustanovení § 308 trestního řádu a a při svém rozhodování přistoupil k podstatnému a detailnímu hodnocení důkazní hodnoty výpovědi svědka. Vláda ve své podstatě tvrdila, že odvolací soud postupoval stejným způsobem, jak by byl postupoval trestní soud v hlavním líčení.

Tento případ se proto liší od skutečností, na jejichž základě spočívají rozhodnutí Komise, na něž se odvolávala Vláda a kde se stížnosti ohledně rozhodnutí zrušit rozsudky prohlašují za nepřipustné (č. 17664/91, 9. října 1991, č. 23091/93, 30. listopadu 1994). V prvním z těchto případů zrušil trestní soud odklad poté, co odsoudil obžalovaného v novém trestním řízení; ve druhém případě bylo odůvodnění omezeno na konstatování stavu podezření na základě výsledků předběžného vyšetřování. Kromě toho neexistuje podobnost s některými případy, kdy Komise konstatovala, že rozhodnutí zrušit odklad spočívalo na přiznání viny obžalovaným (viz rozhodnutí č. 12380/86, 5. října 1988, č. 12669/87, 11. října 1988, č. 15871/89, 9. října 1991).

Jediný případ týkající se rozhodnutí zrušit odklad, v němž Komise prohlásila stížnost podle článku 6 § 2 za přípustnou (č. 12748/87, 14. března 1989; nezveřejněno) vyústil ve smírné urovnání (zpráva Komise ze dne 11. října 1989, Decisions and Reports 63, str. 137). Urovnání bylo dosaženo po prohlášení německé spolkové vlády, že bude, inter alia, věnovat pozornost soudním orgánům zemí s cílem respektovat presumpci nevin, jak je garantována článkem 6 § 2 Úmluvy, když se aplikuje § 56f odst. 1 pododst. 1 trestního zákoníku, a že bude posuzovat, ve spolupráci se zeměmi, zda § 56f odst. 1 by neměl být změněn, aby zajišťoval, že zrušení odloženého rozsudku za těchto okolností není v rozporu s článkem 6 § 2 Úmluvy.

Žádné legislativní změny nebyly provedeny.

66. Pokud jde o další argument Vlády, že rozhodnutí odvolacího soudu podle § 56f trestního zákoníku se nevztahuje na trestání za nový trestný čin, Soud poznamenal, že relevantní fakta byla určena a vzata v úvahu jako rozhodující faktor pro zbavení svobody stěžovatele.

Svým rozhodnutím zrušit odklad trestu odnětí svobody stěžovateli podle původního odsouzení vyvodil odvolací soud trestní důsledky z nového trestného činu a způsobil stěžovateli újmu, která se podle názoru Soudu rovná trestu.

67. Soud rovněž nesouhlasí s tvrzením Vlády, že stěžovateli bylo dopřáno před odvolacím soudem řízení v souladu s právními normami. Presumpce nevinny, posuzovaná ve světle obecného závazku spravedlivého trestního procesu ve smyslu článku 6 § 1, vylučuje shledání viny mimo trestní řízení před příslušným soudem, a to bez ohledu na procesní záruky v takovémto paralelním řízení a bez ohledu na obecné úvahy na urychlení (viz výše § 38).

68. V této souvislosti Soud poznamenává, že v hlavním líčení před Okresním soudem v Hamburgu bylo stíhání ohledně obvinění z daného podvodu nahodile přerušeno pro důležitější sankce uložené stěžovateli pro jiné trestné činy. Soud, bez ohledu na skutečnost, že dospívá k jinému závěru, pokud jde o merit stížnosti, souhlasí s Vládou, že tento výsledek hlavního líčení nemá dopad na otázky, které projednává.

69. V této souvislosti Soud konstatuje, že odůvodnění Odvolacího soudu v Hamburgu v jeho rozhodnutí ze dne 14. října 1996 bylo porušením presumpce nevinny, která je specifickým aspektem požadavků na spravedlivý proces.

70. V důsledku toho došlo k porušení článku 6 § 1 a 2.

II. Aplikace článku 41 Úmluvy

71. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

72. Stěžovatel neuplatnil žádný požadavek na spravedlivé zadostiučinění podle článku 41. Soud ze svého hlediska nevidí žádný důvod pro to, aby posuzoval tuto otázku z vlastního podnětu (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek ve věci *Nasri v. Francie* ze dne 13. července 1995, Serie A č. 320-B, str. 26, § 49).

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

Konstatuje, že byl porušen článek 6 § 1 a 2 Úmluvy.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a oznámeno písemně dne 3. října 2002 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Vincent BERGER
tajemník

Ireneu Cabral BARRETO
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
DRUHÁ SEKCE
26. března 2002
VĚC BUTKEVIČIUS
(Rozsudek ve věci Butkevičius versus Litva)

Evropský soud pro lidská práva - Druhá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako Senát, který tvořili soudci J.-P. Costa, předseda, Sir Nicolas Bratza, jmenovaný, aby zasedal za Litvu, L. Loucaides, C. Bîrsan, K. Jungwiert, V. Butkevych, W. Thomassenová a S. Dolléová, tajemnice sekce, vynesl po uzavřeném jednání ve dnech 28. listopadu 2000 a 12. března 2002 posledně uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ vycházel ze stížnosti (č. 48297/99) proti Republice Litva, kterou předložil Soudu podle článku 34 Úmluvy na ochranu lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) litevský občan, pan Audrius Butkevičius (dále jen „stěžovatel“) dne 10. května 1999.
2. Stěžovatele před Soudem zastupoval pan R. Andrikis, právník vykonávající praxi ve Vilniusu. Litevskou vládu (dále jen „Vláda“) reprezentoval její zmocněnec pan G. Svedas, náměstek ministra spravedlnosti.
3. Stěžovatel především tvrdil, že jeho uvěznění mezi 30. listopadem a 8. prosincem 1997 a mezi 31. prosincem 1997 a 8. lednem 1998 bylo nezákonné, že neměl možnost podat návrh na řízení, ve kterém by zpochybnil oprávněnost svého zadržení, a že jistá mediální prohlášení vrchního státního zástupce a předsedy Sejmu (parlamentu) byla v rozporu s článkem 6 § 2 Úmluvy.
4. Stížnost byla přidělena Třetí sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). Senát zabývající se případem v rámci této sekce (článek 27 § 1 Úmluvy) byl zřízen podle ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu. Pan Kūris, soudce zvolený za Litvu, stáhl svou účast na zasedání k případu (ustanovení 28 Jednacího řádu Soudu). Vláda v souladu s tím jmenovala Sira Nicolase Bratza, soudce zvoleného za Spojené království, aby zasedal na jeho místě (článek 27 § 2 Úmluvy a ustanovení 29 § 1 Jednacího řádu Soudu).

5. Rozhodnutím ze dne 28. listopadu 2000 označil Senát stížnost za zčásti přípustnou.

6. Dne 1. listopadu 2001 změnil Soud složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Případ byl přidělen Druhé sekci (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

7. Stěžovatel byl ministrem obrany a členem Sejmu od roku 1996 do roku 2000.

A. Trestní řízení proti stěžovateli

8. Dne 12. srpna 1997 byl stěžovatel zadržen bezpečnostní službou a vyšetřovacími orgány v hotelové hale, když přijímal obálku obsahující 15 000 USD od K. K. Posledně zmíněný, manažer ropné společnosti nacházející se v ekonomických problémech (dále jen „společnost“), předtím informoval bezpečnostní orgány o tom, že stěžovatel požadoval 300 000 USD za pomoc při přerušení trestního řízení ohledně rozsáhlých dluhů společnosti. Po zhruba jednu hodinu byl stěžovatel vyslýchán v hotelové hale. Jeho vysvětlení byla nahrána na pásek a bylo mu dovoleno opustit hotel.

9. Dne 14. srpna 1997 požádal vrchní státní zástupce Sejm o povolení k zahájení trestního stíhání proti stěžovateli. Dne 19. srpna 1997 Sejm souhlasil. Dne 20. srpna bylo trestní stíhání zahájeno. Dne 14. října byl stěžovatel obžalován z pokusu o podvod (získání majetku podvodem).

10. Dne 20. října 1997 požádal vrchní státní zástupce Sejm o povolení ke stěžovatelo-
vzetí do vazby. Dne 28. října bylo povolení uděleno. Týž den požádal státní zástupce Okresní soud II města Vilnius o soudní příkaz ke stěžovatelo-
vzetí do vazby. Týž den byl také stěžovatel předveden před soudce Okresního soudu II města Vilnius, který vydal soudní příkaz ke stěžovatelo-
vzetí do vazby na základě obavy, že by stěžovatel mohl znemožnit zjištění skutkového stavu případu, mimo jiné využíváním médií a ovlivňováním svědků. Stěžovatel byl zadržen.

11. Dne 30. října 1997 prodloužil soudce v přítomnosti obou stran dobu stěžovatelo-
vzetí ve vazbě do 30. listopadu 1997, a to ze stejných důvodů jako předtím. Ve dnech 3., 5. a 7. listopadu 1997 se stěžovatel odvolal proti svému zadržení ve vazbě. Požádal o slyšení. Dne 11. listopadu 1997 zamítl soudce Krajského soudu ve Vilniusu stěžovatelo-
vzetí do vazby, aniž by vyslechl strany.

12. Od 27. října 1997 do 5. prosince 1997 měli stěžovatel a jeho obhájce přístup ke spisu. Dne 5. prosince 1997 stěžovatel požádal státního zástupce o zastavení stíhání. Při několika příležitostech požádal také státního zástupce o změnu rozhodnutí o setrvání ve vazbě. Žádosti byly zamítnuty.

13. Dne 8. prosince 1997 soudce Okresního soudu II města Vilnius prodloužil dobu stěžovatelo-
vzetí ve vazbě do 31. prosince 1997. Dne 9. prosince 1997 se stěžovatel odvolal. Dne 11. prosince 1997 jej krajský soud informoval, že není možné se proti rozhodnutí odvolat.

14. Dne 29. prosince 1997 potvrdil vrchní státní zástupce předloženou žalobu, která pak byla převedena ke Krajskému soudu ve Vilniusu.

15. Od 1. do 5. ledna 1998 podal stěžovatel množství stížností k soudům, vězeňské správě, ombudsmanovi a Sejmu s tím, že jeho zadržení bylo protiprávní. Dne 7. ledna došel ombudsman k názoru, že od 31. prosince bylo držení stěžovatele ve vazbě protiprávní.

16. Dne 8. ledna 1998 předal Krajský soud ve Vilniusu stěžovatele k soudnímu řízení. Soud také rozhodl, že stěžovatelovo setrvání ve vazbě „má zůstat nezměněno“. Délka setrvání ve vazbě nebyla upřesněna.

17. Dne 23. března 1998 Krajský soud ve Vilniusu případ odročil a nařídil vyšetřovacím orgánům předložení nových důkazů. V témže rozhodnutí soud také určil, že stěžovatelovo setrvání ve vazbě „má zůstat nezměněno“. Délka ani důvody setrvání ve vazbě nebyly upřesněny. Stěžovatelův obhájce byl přítomen na slyšení. Dne 24. března 1998 se stěžovatel proti rozhodnutí odvolal. Dne 12. května 1998 předložil stěžovatel další odvolání proti rozhodnutí z 23. března 1998.

18. Dne 21. května 1998 odvolací soud zamítnul odvolání ohledně rozhodnutí požadovat od státního zástupce předložení nových důkazů. Odvolací soud byl toho názoru, že není možné odvolat se proti rozhodnutí za 23. března 1998 ohledně stěžovatelova zadržení. Stěžovatel a jeho obhájce byli přítomni na odvolacím řízení.

19. Dne 1. července 1998 pokračoval proces před Krajským soudem ve Vilniusu. Dne 13. července 1998 prodloužil Krajský soud ve Vilniusu dobu stěžovatelova setrvání ve vazbě do 17. srpna 1998. Dne 23. července byla doba setrvání ve vazbě prodloužena do 30. listopadu 1998. Soud se v příkazu k dalšímu setrvání stěžovatele ve vazbě odvolal na přesvědčivost uvedených důkazů a pravděpodobnost podezření, že by stěžovatel ovlivňoval svědky. Obhájce byl přítomen na slyšeních. Stěžovatelova odvolání proti rozhodnutí z 13. a 23. července 1998 byla zamítnuta odvolacím soudem 21. července a 12. srpna 1998. Stěžovatelův obhájce byl přítomen na obou slyšeních.

20. Ve dnech 5. a 19. února, 1. července, 21. října a 3. listopadu 1998 zamítl Krajský soud ve Vilniusu stěžovatelovy žádosti o ukončení jeho pobytu ve vazbě. Jeho obhájce byl na slyšeních přítomen.

21. Dne 18. listopadu 1998 shledal Krajský soud ve Vilniusu stěžovatele vinným z pokusu o získání majetku podvodem. Soud zamítl stěžovatelův argument, že byl v důsledku spiknutí mezi K. K. a bezpečností službou naváděn ke spáchání trestného činu. Soud prohlásil, že stěžovatel sám žádal od K. K., aby jej kontaktoval, a že stěžovatel požadoval peníze výměnou za použití svého vlivu na určité státní zástupce s cílem zastavit trestní stíhání týkající se zadluženě společnosti pana K. K. Krajský soud prohlásil, že se stěžovatel tímto způsobem pokoušel o podvod. Stěžovatel byl odsouzen k pěti rokům a šesti měsícům odnětí svobody a k zaplacení pokuty 50 000 litevských litai (LTL). Polovina jeho majetku byla konfiskována. Stěžovatel a jeho obhájce byli přítomni na jednání před soudem prvního stupně.

22. Stěžovatel se odvolal. Dne 17. února 1999 odvolací soud odvolání zamítl, protože nezjistil žádnou neregulérnost ohledně vyšetřování a trestního řízení. Stěžovatel i jeho obhájce byli přítomni na odvolacím řízení.

23. Stěžovatel předložil kasační odvolání. Dne 11. května 1999 je Nejvyšší soud odmítl s odůvodněním, že nižší soudy rozhodly správně. Soud mimo jiné zmínil, že není v jeho

kompetenci zkoumat stěžovatelovo tvrzení o protiprávnosti svého zadržení ve vazbě. Stěžovatel a jeho obhájce byli přítomni na řízení před Nejvyšším soudem.

24. Neurčeného data začal v Sejmu proces obžaloby proti stěžovateli. Dne 15. června 1999 Sejm odmítl stěžovatele obžalovat nebo anulovat jeho mandát člena parlamentu.

25. Dne 17. března 2000 Okresní soud III města Vilnius nařídil stěžovatelovo propuštění na čestné slovo. Byl propuštěn dne 20. března 2000.

B. Výroky týkající se stěžovatelova případu učiněné v médiích vrchním státním zástupcem a předsedou Sejmu

26. Dne 14. srpna 1997 byl publikován článek v největším národním deníku „Lietuvos Rytas“ s nadpisem „Omluvy člena parlamentu vypadají špinavě“:
„Vrchní státní zástupce potvrdil, že má dostatek důkazů o vině A. Butkevičiuse.“

27. Dne 15. srpna 1997 byl v „Lietuvos Rytas“ zveřejněn článek s nadpisem „Předseda Sejmu nepochybuje o vině A. Butkevičiuse“:
„Předseda Sejmu odpověděl na dotaz, zda pochybuje o tom, že A. Butkevičius přijal úplatek, následovně: »Na základě mně dostupných materiálů o tom nepochybuji.«“

28. Vrchní státní zástupce byl dne 16. srpna 1997 citován v deníku „Respublika“ v článku nadepsaném „A. Butkevičius se připravuje na bitvu a na vězení“:
„Považuji tento trestný čin za pokus o podvod.“

29. Předseda Sejmu citovaný v článku nadepsaném „A. Butkevičius bude stíhán“ v deníku „Lietuvos Rytas“ z 20. srpna 1997:
„Jedna nebo dvě skutečnosti byly a jsou přesvědčující. (Stěžovatel) přijal peníze s příslibem spáchání trestného činu.“

30. V článku ze 6. října 1998 v „Lietuvos Rytas“ s nadpisem „Právníci A. Butkevičiuse označují případ podplácení za politický“ byl předseda Sejmu citován, že „Střed a Nová unie (politické strany) řídí obranu úplatkáře ...“ a dále že tyto strany se pokoušejí zpomalovat proces a dělají uměle ze stěžovatele oběť.

II. Relevantní vnitrostátní právo a praxe

A. Zadržení a uvalení vazby

31. Trestní řád

Článek 10 (v platnosti od 21. června 1996)

„Nikdo nebude zadržen nebo vzat do vazby bez rozhodnutí soudu nebo soudce.“

Články 52 § 2 a 58 § 2 trestního řádu určují, že obžalovaný a jeho obhájce mají právo podávat žádosti a odvolání proti jednáním a rozhodnutím vyšetřovatele, státního zástupce nebo soudu.

Článek 104

„Vzetí do vazby bude použito jen v případech, pro které se ze zákona předpokládá trest odnětí svobody nejméně na jeden rok.

Důvodem pro vzetí do vazby musí být důvodné podezření, že obžalovaný:

- (1) se bude skrývat před vyšetřováním a soudním řízením;
- (2) znemožní zjištění skutkového stavu případu (ovlivní strany nebo zničí důkazy);
- (3) se dopustí nových trestných činů ... pokud je podezřelý z dopuštění se trestných činů stanovených v článcích ... (274 – Podvod) trestního zákona.“

Článek 104-1 (v platnosti od 21. června 1996 do 24. června 1998)

.... zadržená osoba bude předvedena před soudce nejpozději do 48 hodin ... Soudce musí tuto osobu vyslechnout ohledně důvodů jejího zadržení. Státní zástupce a obhájce zadržené osoby se mohou výslechu účastnit. Po výslechu zadržené osoby může soudce zachovat příkaz k zadržení určením doby jeho trvání nebo ho změnit nebo odvolat.

Poté, co byl případ předán soudu ... (soud) může nařídit, změnit nebo odvolat vzetí do vazby.“

Doplňný článek 104-1 (v platnosti od 24. června 1998) určuje, že se vyšetřovatel a obhájce musí účastnit prvního soudního výslechu zadržené osoby, pokud soudce neurčí jinak. Doplňné ustanovení dále určuje, že soud má prodloužit dobu vzetí do vazby před jejím vypršením.

Článek 106 § 3 (v platnosti od 21. června 1996 do 24. června 1998)

„Za účelem prodloužení doby vzetí do vazby musí soudce ... svolat slyšení, na něž budou předvoláni obhájce, státní zástupce a, pokud je to nutné, i zadržený. Soudce rozhodne, zda je či není nutné prodloužit dobu setrvání ve vazbě. ...“

Trestní řád, který je v platnosti od 24. června 1998, příkazuje přítomnost zadrženého na slyšeních týkajících se jeho setrvání ve vazbě.

Článek 109-1 (v platnosti od 21. června 1996 do 24. června 1998)

„Zadržená osoba a její obhájce mají během přípravného řízení právo předložit (u odvolacího soudu) odvolání proti zadržení. ... slyšení, na něž bude předvolána zadržená osoba a její obhájce nebo jenom obhájce. Přítomnost státního zástupce na takovém slyšení je povinná.

Rozhodnutí učiněné soudcem odvolací instance je pravomocné a nemůže být předmětem kasačního odvolání.

Další odvolání bude stanoveno při přezkoumávání prodloužení doby vzetí do vazby.“

Současný článek 109-1 (v platnosti od 24. června 1998) stanovuje možnost odvolání k vyššímu soudu a slyšení proti rozhodnutí nařizujícímu nebo prodlužujícímu dobu vzetí do vazby jak ve stadiu přípravného řízení, tak během hlavního líčení v přítomnosti zadrženého a jeho obhájce nebo jen obhájce.

Článek 226 § 6 (v platnosti do 24. června 1998)

„Období, v němž mají obviněný a jeho obhájce přístup k soudnímu spisu, není započítáno do celkové doby trvání přípravného řízení a zadržení. Je-li více obviněných osob, nezapočítává se období, v němž mají všichni obžalovaní a jejich obhájci přístup k soudnímu spisu, do celkové doby trvání předběžného řízení a zadržení.“

Od 24. června 1998 není toto období relevantní vzhledem k rozhodnutím o vazbě.

Článek 249 § 1

„Při rozhodování o tom, zda má obviněný být odeslán k trestnímu řízení, soudce nebo soud v dozorovém řízení určí: ...

11) zda byla vazba řádně zvolena; ...“

Článek 250 § 1

„Soudce jednotlivě nebo soud v dozorovém řízení poté, co rozhodli, že existují dostatečné důvody k tomu, aby byl obviněný odeslán k trestnímu řízení, určí: ...

2) vazbu uvalenou na obžalovaného; ...“

Článek 267 § 1

„Obhájce má právo na: ...

3) podávání žádostí;

11) odvolání proti rozsudku a rozhodnutí soudu.“

Článek 277

„Během soudního řízení může soud nařídit, změnit nebo odvolat uvalení vazby na obviněného.“

Článek 372 § 4 (v platnosti do 1. ledna 1999)

„Rozhodnutí soudů ... nařízení, změna nebo odvolání uvalení vazby

V souladu s obecnými ustanoveními článku 399 nebylo rozhodnutí soudu prvního stupně účinné během časové lhůty pro odvolání proti takovému rozhodnutí nebo během odvolacího řízení. Jen taková rozhodnutí, proti nimž nebylo možné odvolání, včetně rozhodnutí o vzetí do vazby podle původního článku 372 § 4, se stala účinnými a byla vykonána v ten den, kdy byla učiněna. Současný článek 104-03 § 3 (znění v platnosti od 21. prosince 1999) upřesňuje, že všechna rozhodnutí o vzetí do vazby nabývají účinnosti a jsou vykonána v den, kdy byla učiněna, bez ohledu na to, že je možné odvolat se proti takovým rozhodnutím podle doplněného článku 109-1 (od 24. června, viz výše).

B. Presumpce nevinny

32. Článek 31 § 1 Ústavy říká:

„Osoba má být považována za nevinnou, dokud není její vina dokázána v souladu se zákonem prostřednictvím pravomocného rozsudku soudu.“

Článek 11 § 2 trestního řádu určuje:

„Nikdo nebude označen za vinného z dopuštění se trestného činu nebo potrestán, pokud tak nerozhodl soud v souladu se zákonem.“

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 5 § 1 Úmluvy

33. Stěžovatel vznesl stížnost, že od 30. listopadu 1997 do 8. prosince 1997 a od 31. prosince 1997 do 8. ledna 1998 nebyl jeho pobyt ve vazbě podložen soudním rozhodnutím, v rozporu s článkem 5 §1 Úmluvy, který zní (ve svých relevantních částech) následovně:

„1. Každý má právo na osobní svobodu a bezpečnost. Nikdo nebude zbaven svobody s výjimkou následujících případů a v souladu se zákonem předepsaným postupem

...

(c) zákonné zatčení nebo zadržení osoby učiněné s cílem předvést ji před příslušný pravomocný orgán na základě důvodného podezření z dopuštění se trestného činu nebo když je důvodně považováno za nutné učinit tak proto, aby dané osobě bylo zabráněno v dopuštění se trestného činu nebo v útěku, pokud tak již učinila.“

34. Vláda prohlásila, že stěžovatelovo setrvání ve vazbě v těchto obdobích bylo ospravedlněno podezřením z dopuštění se trestného činu, jeho přístupem k soudnímu spisu podle dřívějšího článku 226 § 6 trestního řádu a skutečností, že případ už byl předán soudu první instance.

35. Stěžovatel namítl, že okolnosti zmíněné Vládou nemohly nahradit platný příkaz k zadržení ve zmíněných časových úsecích.

36. Soud upomíná, že výrazy „zákonný“ a „v souladu se zákonem předepsaným postupem“ v článku 5 § 1 Úmluvy odkazují především na národní právo a určují povinnost jednat v souladu s pravidly jeho hmotného a procesního práva. „Zákonnost“ zadržení za podmínek stanovených vnitrostátním právem není vždy rozhodujícím prvkem. Soud se musí mimoto ujistit, že zadržení během zvažovaného období bylo v souladu s účelem článku 5 § 1 Úmluvy, jímž je předcházet tomu, aby byl někdo zbaven svobody svévolným způsobem. Soud musí dále zjistit, zda je vnitrostátní právo samo o sobě v souladu s Úmluvou a jejími obecnými výslovně jmenovanými nebo samozřejmými principy (Jecius v. Litva, č. 34578/97, § 56, ECHR 2000-IX).

37. V případě Jecius soud rozhodl, že přístup k soudnímu spisu podle dřívějšího článku 226 § 2 trestního řádu nebo pouhý fakt, že případ byl předán soudu, nenahrazují „zákonný“ základ pro uvalení vazby v rámci smyslu článku 5 § 1 Úmluvy a nemohou prodloužit nebo nahradit platný příkaz k zadržení požadovaný vnitrostátním právem (loc. cit., § 57–64).

38. Soud si povšiml, že od 30. listopadu do 8. prosince 1997 a od 31. prosince 1997 do 8. ledna 1998 nebyl proveden soudcem schvalujícím stěžovatelovo zadržení podle článku 10 a 104-1 trestního řádu žádný úkon; nebyl zde žádný zákonný základ pro stěžovatelovo vrácení do vazby podle článku 5 (viz, mutatis, mutandis, ibid.).

39. Došlo tedy k porušení Článku 5 § 1 Úmluvy.

II. Údajné porušení článku 5 § 4 Úmluvy

40. Stěžovatel prohlašoval, že neměl možnost podat návrh na řízení, ve kterém by zpochybnil oprávněnost svého zadržení, což je v rozporu s článkem 5 § 4 Úmluvy, který stanoví, že:

„Každý, kdo je zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné.“

41. Vláda argumentovala, že vnitrostátní právo dávalo stěžovateli rozsáhlé příležitosti napadnout oprávněnost jeho zadržení, konkrétně podat žádost o propuštění, která by byla přezkoumána soudem. Mimoto soud první instance z vlastní iniciativy ověřil při mnoha příležitostech správnost stěžovatelova zadržení a odvolací soud přezkoumal stěžovatelova tvrzení o nezákonnosti svého zadržení v jeho odvolání proti odsouzení, čímž mu poskytly záruky stanovené v článku v 5 § 4 Úmluvy.

42. Stěžovatel argumentoval tím, že absence možnosti zpochybnit zákonnost jeho zatčení kvůli zákonem stanovenému omezení podle dřívějšího znění článku 372 § 4 trestního řádu porušila jeho právo stanovené článkem 5 § 4 Úmluvy.

43. Soud upozornil na to, že článek 5 § 4 Úmluvy opravňuje zatčené nebo zadržené osoby ke zkoumání procedurálních a hmotných podmínek, které jsou podstatné pro to, aby, v termínech Úmluvy, bylo jejich zbavení svobody „zákonné“. To znamená, že příslušný soud nejen že musí přezkoumat soulad s procedurálními požadavky vnitrostátního práva, ale také oprávněnost podezření, na němž se zatčení zakládá, a legitimitu účelu sledovaného zadržením a následnou vazbou. Článek 5 § 4 nezaručuje právo na odvolání proti rozhodnutí nařizujícímu nebo prodlužujícímu zadržení, ale zásah soudního orgánu alespoň v jedné instanci musí být v souladu se zárukami článku 5 § 4 (viz výše citovaný případ *Jecius*, § 100).

44. Na základě skutkových zjištění v tomto případě dochází Soud k názoru, že vnitrostátní soudy při svých rozhodnutích povolujících setrvání stěžovatele ve vazbě nebo zamítajících jeho žádosti o propuštění nereagovaly na stěžovatelovy stížnosti na protiprávnost zadržení od 30. listopadu do 8. prosince 1997 a od 31. prosince 1997 do 8. ledna 1998 (viz výše odstavce 12–16 a 33–39). Na stěžovatelovy stížnosti nebyla dána žádná přiměřená soudní odpověď, požadovaná článkem 5 § 4 (viz, *mutatis mutandis*, výše zmíněný případ *Jecius*, § 101).

45. Z toho vyplývá, že došlo k porušení článku 5 § 4 Úmluvy.

III. Údajné porušení článku 6 § 2 Úmluvy

46. Stěžovatel vznesl stížnost, že výroky vrchního státního zástupce zveřejněné v tisku ve dnech 14. a 16. srpna 1997 a výroky předsedy Sejmu zveřejněné 15. a 20. srpna 1997 a 6. října 1998 (viz výše odstavce 26–30) byly v rozporu s článkem 6 § 2 Úmluvy, který zní následovně:

„Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“

47. Vláda namítla, že zmíněnými výroky nebyl porušen princip presumpce nevin. Podle Vlády musí být brán v úvahu kontext, ve kterém byly tyto výroky učiněny, totiž skutečnost, že stěžovatel byl zadržen, když se dopouštěl trestného činu, a dostatek důkazů opravňujících ke zrušení stěžovatelovy poslanecké imunity a k zahájení trestního řízení. Napadené výroky musí být interpretovány jako vysvětlení nutnosti zahájení trestního stíhání stěžovatele, nikoli v jako označení stěžovatele za vinného ze spáchání trestného činu. Výrok předsedy Sejmu dne 6. října 1998 označující stěžovatele za příjemce úplatku není v rozporu s principem presumpce nevin, protože stěžovatel nebyl obžalován z trestného činu úplatkářství.

48. Stěžovatel zpochybnil tvrzení Vlády a zastával názor, že zmíněné výroky porušily presumpci nevin. Poznamenal, že Vláda uznala pravost zmíněných výroků a prohlášení o jeho vině na spáchání trestných činů, ze kterých byl nebo nebyl obžalován. Podle stěžovatelova názoru nemůže být znění těchto výroků ospravedlněno potřebou informovat veřejnost o pravděpodobných nebo probíhajících trestních řízeních.

49. Soud upomenul na to, že presumpce nevin zakotvená v článku 6 § 2 Úmluvy je jedním z prvků spravedlivého soudního procesu, garantovaného článkem 6 § 1. K porušení tohoto principu dojde, když výrok veřejného činitele týkající se osoby obviněné z trestného činu vyjadřuje názor, že tato osoba je vinná, ještě než byla její vina prokázána v souladu se zákonem. Dokonce za absence jakéhokoli formálního zjištění stačí, aby existoval nějaký důvod domnívat se, že daná úřední osoba považuje obviněného za vinného. Mimoto může být presumpce nevin porušena nejen soudcem nebo soudem, ale také jinými státními orgány (Daktaras v. Litva, č. 42095/98, § 41–42, ESLP 2002-X). Ve výše zmíněném případě Daktaras zdůraznil Soud důležitost volby slov veřejnými činiteli ve výrocích pronesených ještě před tím, než byla osoba prohlášena vinnou z trestného činu. Zda byl výrok veřejného činitele v rozporu se zásadou presumpce nevin, musí však být stanoveno v kontextu okolností, za nichž byl daný výrok učiněn.

50. Soud zjistil, že v tomto případě byly zpochybněné výroky učiněny vrchním státním zástupcem a předsedou Sejmu v kontextu nezávislém na trestním stíhání samotném, formou rozhovoru pro národní tisk.

Soud uznal, že skutečnost, že stěžovatel byl v době údajného dopuštění se trestného činu důležitým politickým činitelem, vyžadovala, aby nejvyšší státní úředníci a představitelé, včetně nejvyššího státního zástupce a předsedy Sejmu, informovali veřejnost o údajném dopuštění se trestného činu ze strany stěžovatele a následujícím trestním řízením. Soud však nemůže souhlasit s argumentem Vlády, že tato okolnost mohla ospravedlnit slova volená státními funkcionáři v jejich rozhovorech pro tisk.

51. Mimoto byly všechny tyto výroky učiněny jen několik dní po stěžovatelově zatčení, s výjimkou jednoho, učiněného předsedou Sejmu více než rok poté (viz odstavec 30 výše).

V této počáteční fázi, dokonce ještě než bylo započato trestní řízení proti stěžovateli, bylo však zvláště důležité nevydávat žádná veřejná prohlášení, která by mohla být vykládána jako potvrzení stěžovatelovy viny některými důležitými veřejnými činiteli.

52. Stěžovatel odkazuje na dva výroky vrchního státního zástupce, z nichž první, ve kterém vrchní státní zástupce potvrdil, že má „dostatek platných důkazů viny“, byl učiněn v den, kdy bylo žádáno o svolení Sejmu k zahájení trestního řízení proti stěžovateli, a druhý, v němž označil trestný čin, kterého se stěžovatel dopustil, za „pokus o podvod“, dva dny poté. Přestože tyto výroky, zvláště odkaz na stěžovatelovu vinu, mohou zavdat příčinu k jistým pochybnostem, uznává Soud, že mohou být vyloženy jako pouhé ujištění ze strany vrchního státního zástupce, že existuje dostatek důkazů k tomu, aby soud shledal stěžovatele vinným, a tím i k ospravedlnění žádosti vůči Sejmu o povolení k zahájení trestního řízení.

53. Více problematickými jsou výroky předsedy Sejmu, který nevyjádřil jakékoliv pochybnosti o tom, že stěžovatel přijal úplatek, že přijal peníze „za příslib zločinných služeb“ a že je „příjemcem úplatků“. V tomto ohledu klade Soud zvláštní důraz na skutečnost, že Sejm zrušil stěžovatelovu poslaneckou imunitu, aby proti němu umožnil zahájení trestní stíhání.

Soud nesouhlasí s argumentem Vlády, že všechny odkazy na úplatkářství učiněné předsedou Sejmu byly pro tuto stížnost nepodstatné. Je pravdou, že skutečnosti spojené s trestným činem, kterého se stěžovatel dopustil, byly před vynesením rozsudku často interpretovány médií a veřejností jako úplatkářství (viz výše např. odstavec 30), i když byly poté vyšetřovatelem a soudy klasifikovány jako pokus o podvod. Vláda netvrdila, že se předseda Sejmu při označení stěžovatele za příjemce úplatků neodkazoval na příslušné trestní řízení. Podle názoru Soudu mohla proto být tato poznámka vykládána jako potvrzení názoru předsedy Sejmu, že se stěžovatel dopustil trestných činů, z nichž byl obžalován.

Soud se domnívá, a to i přes to, že napadené výroky předsedy Sejmu byly ve všech případech krátké a učiněné při různých příležitostech, že se jednalo o prohlášení veřejného činitele o stěžovatelově vině, která posílila veřejnost v přesvědčení o jeho vině a předešla skutkovým zjištěním příslušného soudního orgánu.

54. Došlo proto k porušení článku 6 § 2 Úmluvy.

IV. Aplikace článku 41 Úmluvy

55. Článek 41 Úmluvy stanovuje:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přiznává v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Finanční škoda

56. Stěžovatel žádal o 26 065,80 EUR jako náhradu ušlého výdělků a příležitostí zapříčiněných porušením článků 5 a 6 Úmluvy.

57. Vláda považovala tyto nároky za neoprávněné.

58. Podle názoru Soudu neexistuje příčinný vztah mezi zjištěným porušením a údajnou peněžní škodou (viz, mutatis mutandis, výše zmíněný případ Jecius, § 106, a případ Grauslys v. Litva, č. 36743/97, 10. 10. 2002, § 66). Proto nenachází důvod přiznat stěžovateli jakoukoliv sumu pod touto hlavou.

B. Morální újma

59. Stěžovatel požadoval 579 240 EUR jako náhradu morální újmy v důsledku porušení článků 5 a 6.

60. Vláda považovala tuto žádost za nepřiměřenou.

61. Podle zjištění Soudu utrpěl stěžovatel bezpochyby morální újmu, která není dostatečně kompenzována zjištěním porušení článků 5 a 6 Úmluvy (viz, mutatis mutandis, výše zmíněné případy Jecius, § 109, a Grauslys, § 69). Rozhodnutím učiněným na spravedlivém základě přiznává Soud pod touto hlavou stěžovateli 5700 (pět tisíc sedm set) EUR.

C. Náklady a výdaje

62. Stěžovatel také požadoval 4691,84 EUR kvůli právním výdajům ve vnitrostátních řízeních a před orgány Soudu.

63. Vláda považovala tyto žádosti za nepřiměřené.

64. Soud připomíná, že podmínkou k přiznání nákladů podle článku 41 Úmluvy je zjištění, že byly skutečné, nutné a přiměřené (viz výše zmíněný případ Grauslys, § 72).

65. Soud zjišťuje, že část stěžovatelových výloh na právní pomoc souvisela s obhajobou před obviněními z trestných činů před vnitrostátními orgány. Tyto výlohy nejsou součástí nutných výdajů spojených s požadováním náhrady za porušení Úmluvy, které Soud zjistil u článků 5 a 6 Úmluvy (viz, mutatis mutandis, ibid., § 74). Rozhodnutím učiněným na spravedlivém základě přiznává Soud stěžovateli 2900 (dva tisíce devět set) EUR na jeho právní náklady plus jakoukoliv účtovatelnou daň z přidané hodnoty.

D. Úroky z prodlení

66. V souladu se Soudem dostupnými informacemi je v Litvě zákonem stanovená úroková sazba k datu přijetí tohoto rozsudku 7,25 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Potvrzuje, že došlo k porušení článku 5 § 1 Úmluvy;

2. Potvrzuje, že došlo k porušení článku 5 § 4 Úmluvy;

3. Potvrzuje, že došlo k porušení článku 6 § 2 Úmluvy;

4. Potvrzuje,

(a) že odpůrce (stát) zaplatí stěžovateli během tří měsíců od data, v němž se rozsudek stane pravomocným, v souladu s článkem 44 § 2 Úmluvy následující částky:

(i) 5700 EUR (pět tisíc sedm set euro) pokud se týká morální újmy;

(ii) 2900 EUR (dva tisíce devět set euro) pokud se týká nákladů a výdajů;

(iii) že tyto částky budou převedeny do národní měny v den vyplacení;

(b) že bude vyplacen jednoduchý úrok ve výši 7,25 % ročně od vypršení výše zmíněných tří měsíců do urovnání;

5. Zamítá zbytek stěžovatelových žádostí o spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a oznámeno písemně dne 26. března 2002 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉOVÁ
tajemník

J.-P. COSTA
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
ČTVRTÁ SEKCE
12. listopadu 2002
VĚC BAKOVÁ
(Rozsudek ve věci Baková versus Slovensko)

Evropský soud pro lidská práva - Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci Sir Nicolas Bratza, předseda, E. Palmová, V. Strážnická, M. Fischbach, J. Casadevall, R. Maruste, L. Garlicki a M. O'Boyle, tajemník sekce, po neveřejném zasedání konaném dne 22. října 2002 vynesl téhož data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č. 47227/99) proti Slovenské republice předložená Soudu podle článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) slovenskou občankou paní Márií Bakovou (dále jen „stěžovatelka“) dne 24. listopadu 1998.

2. Slovenská vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena panem P. Vršanským, svým zástupcem.

3. Stěžovatelka tvrdila, inter alia, že její právo na veřejné projednání před soudem bylo porušeno při řízení týkajícím se jejího požadavku na restituci majetku.

4. Stížnost byla přidělena Druhé sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl vytvořen senát k posouzení případu (článek 27 § 1 Úmluvy) v souladu s ustanovením 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.

5. Dne 1. listopadu 2001 změnil Soud složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově složené Čtvrté sekci.

6. Rozhodnutím ze dne 26. března 2002 Soud prohlásil za přípustnou stěžovatelčinu stížnost na neexistenci veřejného projednání před soudem. Dále pak Soud prohlásil za nepřípustnou stěžovatelčinu stížnost na to, že zamítnutí stěžovatelčiny žaloby bylo arbitrární a že v tomto kontextu byla porušena její majetková práva.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolností případu

7. Stěžovatelka požadovala restituci nemovitého majetku, který jí byl vyvlastněn v roce 1967.

8. Dne 15. září 1992 Pozemkový úřad Košice-město požadavku stěžovatelky vyhověl. Po místní prohlídce pozemku Pozemkový úřad konstatoval, že tento nikdy nesloužil účelu, pro který byl vyvlastněn, což bylo relevantním důvodem pro jeho restituci ve smyslu ustanovení

§ 6 odst. 1 zákona o vlastnictví půdy z roku 1991. Výchovná instituce, která pozemek vlastnila, toto rozhodnutí napadla.

9. Dne 19. dubna 1993 Krajský soud v Košicích správní rozhodnutí zrušil, jelikož usoudil, že důvody pro vydání nebyly postačující. Krajský soud dal pokyn správnímu orgánu, aby shromáždil veškerá fakta týkající se případu a aby strany vyslechl.

10. Dne 29. prosince 1997 se sešli stěžovatelka a zástupce instituce užívající daný pozemek s úředníky Okresního úřadu v Košicích, který byl pověřen přešetřením případu. Během této schůzky byla prozkoumána relevantní fakta případu.

11. Dne 6. února 1998 vynesl Okresní úřad v Košicích nové rozhodnutí, jímž byl požadavek stěžovatelky zamítnut. Okresní úřad konstatoval, že parcela sloužila původnímu účelu vyvlastnění ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1 zákona o vlastnictví půdy z roku 1991 a že stěžovatelka za ni obdržela náhradu. Rozhodnutí bylo podepsáno vedoucím odboru pozemků, zemědělství a lesnictví okresního úřadu.

12. Dne 10. března 1998 požádala stěžovatelka o soudní přezkoumání tohoto rozhodnutí. Stěžovala si, že pozemkový úřad neshromáždil relevantní fakta korektně, že rozhodl arbitrárně a že k danému případu neproběhlo ústní jednání.

13. Dne 12. června 1998 potvrdil Krajský soud v Košicích rozhodnutí okresního úřadu. Soud konstatoval, s odvoláním na listiny založené ve spise okresního úřadu, že daná parcela sloužila účelu, pro který byla vyvlastněna, jelikož sociální instituce ji užívala jako hřiště pro invalidní děti. S odvoláním na ustanovení § 250f občanského soudního řádu rozhodoval krajský soud in camera.

II. Relevantní vnitrostátní právo a praxe

A. Zákon o vlastnictví půdy z roku 1991

14. Podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 229/1991, o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku („zákon o vlastnictví půdy“), nemovitost, která byla vyvlastněna za úhradu, bude restituována, pokud ještě existuje a za předpokladu, že nikdy nesloužila účelu, pro který byla vyvlastněna.

B. Občanský soudní řád

15. Platnost rozhodnutí vyneslých správními orgány může být přezkoumána soudy v souladu s částí V občanského soudního řádu, která upravuje správní soudnictví.

16. Ustanovení § 250f ve znění platném v relevantní době dávalo soudům pravomoc vynést rozsudek bez předchozího ústního pojednání v jednoduchých případech, zejména tam, kde neexistují pochybnosti o tom, zda správní orgán stanovil fakta správně, a kde se jedná o právní otázku.

17. V souladu s ustanovením § 250m odst. 3 jsou stranami soudního řízení strany v řízení před správním orgánem a správní orgán, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno.

18. Podle ustanovení § 250q odst. 1 jestliže soud přezkoumávající rozhodnutí správního orgánu nerozhodne bez ústního jednání podle § 250f, může provést takové důkazy, jaké jsou nutné pro přezkoumání daného rozhodnutí.

19. Podle ustanovení § 250r jestliže soud zruší rozhodnutí správního orgánu, pak je tento správní orgán při přijímání nového rozhodnutí vázán právním názorem vyjádřeným soudem.

C. Zákon o místní státní správě z roku 1996

20. Zákon č. 222/1996, o organizaci místní státní správy, upravuje, inter alia, statut a působnost okresních úřadů.

21. Paragraf 1 odst. 1 a § 4 odst. 1 stanoví, že okresní úřady jsou státní orgány pověřené místní státní správou, které jsou financovány ze státního rozpočtu.

22. Paragraf 5 odst. 2 opravňuje okresní úřady, aby rozhodovaly v první instanci o právech a povinnostech fyzických nebo právnických osob v rámci správního řízení.

23. Podle § 8 odst. 2 předsedu okresního úřadu jmenuje a odvolává vláda.

24. Paragraf 8 odst. 7 stanoví, že vedoucí odborů okresních úřadů jmenuje předseda okresního úřadu.

25. Podle § 9 odbory okresních úřadů jednájí a rozhodují v rámci správního řízení autonomně, pokud zákon nestanoví jinak.

26. Paragraf 11 odst. 1 stanoví, že okresní úřady řídí a kontroluje vláda při výkonu státní správy.

D. Praxe Ústavního soudu

27. Ve svém nálezu č. PL.ÚS 14/98 ze dne 22. června 1999 Ústavní soud konstatoval, že § 250f občanského soudního řádu je v rozporu s Ústavou a s článkem 6 § 1 Úmluvy. V důsledku toho pozbylo toto ustanovení účinnosti od okamžiku zveřejnění nálezu ve Sbírce zákonů dne 14. července 1999.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

28. Stěžovatelka si stěžovala, že nebylo respektováno její právo na veřejné projednání před soudem. Odvolala se na článek 6 § 1 Úmluvy, jehož relevantní část stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... veřejně ... projednána ... soudem ...“

29. Vláda se k meritu této části stížnosti nevyjádřila.

30. Soud připomíná, že veřejné soudní projednávání je základním principem zakotveným v prvním odstavci článku 6. Tento veřejný charakter chrání účastníky sporu proti tajnému vedení justice bez kontroly veřejností; je rovněž jedním z prostředků, jímž lze posilovat důvěru v soudy. Tím, že se vedení justice učiní transparentním, přispívá publicita k dosažení účelu článku 6 § 1, jmenovitě spravedlivému procesu, jehož garantování je jedním z základních principů každé demokratické společnosti ve smyslu Úmluvy (viz například rozsudek ve věci *Diennet v. Francie* ze dne 26. září 1995, Serie A č. 325-A, str. 14–15, § 33 a rozsudek ve věci *Malhous*⁶¹ v. Česká republika, /GC/, č. 33071/96, § 55, 12. července 2001).

31. V daném případě měla stěžovatelka v zásadě právo na veřejné projednání, jelikož žádá z výjimek stanovených ve druhé větě článku 6 § 1 nebyla aplikovatelná (viz rozsudek ve věci *Hakansson a Sturesson v. Švédsko* ze dne 21. února 1990, Serie A č. 171-A, str. 20, § 64). Na tyto výjimky se při vnitrostátním řízení nikdo neodvolal.

32. Soud má za to, že Okresní úřad v Košicích, který stěžovatelčinu žádost projednával, nelze pokládat za orgán splňující požadavky nezávislosti, které jsou nezbytné pro soud ve smyslu článku 6 § 1 Úmluvy, jelikož tento byl pověřen vedením místní státní správy pod kontrolou vlády a jmenování jeho předsedy je kontrolováno exekutivou (viz výše odstavce 21, 23 a 26, jakož i, *mutatis mutandis*, rozsudek ve věci *Kadubec v. Slovensko* ze dne 2. září 1998, Reports of Judgments and Decisions 1998-VI, str. 2531, § 57). Skutečnost, že odbory okresních úřadů mají jednat a rozhodovat v rámci správního řízení autonomně, nemůže podle názoru Soudu toto postavení ovlivnit. Za těchto okolností není nutné zkoumat, zda lze schůzku mezi stranami a úředníky Okresního úřadu v Košicích, uspořádanou dne 29. prosince 1997, pokládat za projednání případu.

33. Po zamítnutí žádosti správním orgánem se stěžovatelka snažila o nápravu před Krajským soudem v Košicích. Tvrdila, inter alia, že okresní úřad neposoudil relevantní fakta správně a že v daném případě nedošlo k ústnímu jednání. Krajský soud však s odvoláním na ustanovení § 250f občanského soudního řádu od ústního jednání upustil. V důsledku toho nekonání ústního jednání před krajským soudem nespočívalo na tom, že stěžovatelka o ně nepožádala.

34. Jurisdikce krajského soudu se neomezovala striktně na právní otázky, avšak byla rozšířena na posouzení toho, zda byla fakta správním orgánem řádně posouzena. Městský soud mohl také v případě potřeby provádět důkazy (viz odstavec 18). Z návrhů stěžovatelky předložených krajskému soudu vyplynulo, že její odvolání mohlo nastolit i faktické otázky. Aniž by zpochybňoval závěr krajského soudu, že fakta byla správním orgánem řádně posouzena,

---

⁶¹ Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit XXIX/2002, Rozsudek ES o stížnosti č. 33071/96, str. 24.

Soud má za to, s přihlédnutím k tomu, oč se stěžovatelce jednalo, že za těchto okolností vyžadoval článek 6 § 1 ústní projednání před soudem (viz též výše zmíněný rozsudek ve věci *Malhous v. Česká republika*, § 60, s dalšími odkazy).

35. Soud konstatoval, že po vynesení rozsudku Krajského soudu v Košicích ze dne 12. července 1998 prohlásil Ústavní soud § 250f občanského soudního řádu za odporující Ústavě i článku 6 § 1 Úmluvy a dále že toto ustanovení pozbývá účinnosti. To však na situaci tohoto případu nic nemění.

36. V důsledku toho došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy vzhledem k tomu, že neproběhlo veřejné projednání před nezávislým a nestranným soudem v restitučním řízení napadeném stěžovatelkou.

II. Aplikace článku 41 Úmluvy

37. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrosrátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přízná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

38. Stěžovatelka požadovala částku 859 200 slovenských korun (SKK) jako náhradu za pozemek, který jí slovenské orgány odmítly restituovat. Dále pak požadovala částku 350 000 SKK jako náhradu morální újmy vyplývající z neuskutečněného veřejného projednání případu a z odmítnutí restituovat jí daný majetek.

39. Vláda uvedla, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi morální újmou uváděnou stěžovatelkou a údajným porušením článku 6 § 1 Úmluvy. S odkazem na odstavec 71 výše citovaného rozsudku ve věci *Malhous v. Česká republika* Vláda dále uvedla, že případný nález porušení článku 6 § 1 Úmluvy bude sám o sobě dostatečným zadostiučiněním, pokud jde o morální újmu, kterou stěžovatelka snad mohla utrpět.

40. Soud poznamenává, že prohlásil za nepřipustnou stěžovatelčinu stížnost podle článku 1 Protokolu č. 1 týkající se zamítnutí její restituční žaloby a že jeho nález o porušení článku 6 § 1 Úmluvy z důvodu absence veřejného projednání případu nepochybně zavrhuje kraj-ského soudu, že fakta byla správním orgánem řádně posouzena (viz výše odstavec 6 a 34). Za těchto okolností Soud shodně s Vládou konstatuje, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi shledaným porušením a tvrzenou škodou.

Soud dále konstatuje, že na rozdíl od synovce stěžovatele v případě *Malhous v. Česká republika* (viz odstavec 71 výše zmíněného rozsudku) byla v tomto případě stěžovatelka přímo postižena shledaným porušením. Soud se proto domnívá, že stěžovatelka utrpěla morální újmu, kteá nebyla dostatečně kompenzována výše uvedeným nálezem porušení Úmluvy (viz též případ *A. T. v. Rakousko*, č. 32626/96, § 43, 21. března 2002). Proto Soud příznává stěžovatelce částku 1000 EUR jako náhradu morální škody.

B. Náklady a výdaje

41. Stěžovatelka požadovala 10 522,40 SKK jako náhradu nákladů a výdajů vynaložených při vnitrostátním řízení.

42. Vláda uvedla, že stěžovatelka požadavek neodůvodnila a že je tato částka přehnaná.

43. Soud posoudil tento požadavek v rámci své pravomoci a na základě spravedlnosti usoudil, že bude vhodné přiznat z tohoto titulu stěžovatelce částku 230 EUR.

C. Úroky z prodlení

44. Soud se domnívá, že úroky z prodlení by měly vycházet z marginální úrokové míry pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body (viz případ *Christine Goodwin v. Spojené království*, /GC/, č. 28957/95, § 124, 11. července 2002).

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Potvrzuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;

2. Potvrzuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovatelce do tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane konečným ve smyslu článku 44 § 2 Úmluvy, částku 1000 (jeden tisíc) EUR jako náhradu morální škody a částku 230 (dvěset třicet) EUR jako náhradu nákladů a výdajů, které budou převedeny na slovenské koruny kursem aplikovatelným v den vyrovnání, plus všechny poplatky, které mohou být splatné;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou splatné prosté úroky z výše uvedených částek, a to ve výši rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky během doby prodlení plus tři procentní body;

3. Zamítá zbývající část stěžovatelčina požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a oznámeno písemně dne 12. listopadu 2002 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Michael O'BOYLE
tajemník

Nicolas BRATZA
předseda